

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1887. Första Kammaren. N:o 12.

Onsdagen den 7 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Justerades protokollet för den 29 sistlidne februari.

Upplästes och godkändes statsutskottets förslag till Riksdagens skrifvelse, n:o 17, till Konungen, angående försäljning af åtskilliga mindre kronoegendomar.

Föredrogs å nyo och hänvisades till statsutskottet Kongl. Maj:ts den 6 innevarande mars bordlagda nådiga proposition till Riksdagen, angående fortsättande under år 1889 af arbetena på nya kasern-etablissemang för Svea lifgarde och andra lifgardet m. m.

Föredrogs, men bordlades å nyo, på flere ledamöters begäran, följande under gårdagen bordlagda ärenden, nemligen: statsutskottets utlåtande n:o 5, bevillningsutskottets betänkande n:o 4, lagutskottets utlåtande n:o 28, äfvensom Första Kammarens tillfälliga utskotts betänkanden n:is 1—3.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörande statsutskottets den 3 och 6 innevarande månad bordlagda utlåtande n:o 7, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. civildepartementet.

1 punkten.

Bifölls.

2 punkten.

Angående
disposition af
patent- och
varumärkes-
avgifter.

Herr Spånberg: Statsutskottet har i denna punkt tillstyrkt hvad regeringen begärt, men dess motivering är af den beskaffenhet, att man förledes att tro det patentbyrå är en för staten dålig affär.

Då detta verk för fyra år sedan beslöts och inrättades, förestälde man sig i allmänhet att staten skulle få tillsläppa medel till aflönande af dess tjenstemän, åtminstone under de första åren, och att hvarje patent åsattes en stämpel af 25 kronor torde i främsta rummet hafva berott på, att man derigenom ville bereda staten en inkomst, motsvarande kostnaderna för tjenstemännens aflöning. Nu har det emellertid visat sig, att statsverket ej behöft tillsläppa ett enda öre till patentväsendets ordnande och utveckling. Patentbyråns inkomster hafva varit tillräckliga till organisationen af verket i dess helhet, till inredning af lokaler, inköp af böcker och inbindning af alla de massor af patentskrifter, såväl svenska som utländska, hvilka sedan många år tillbaka hopat sig och hvilka i sitt förut varande skick varit nästan oåtkomliga och utan det ringaste gagn för uppfinnare och teknici. Dessutom har detta verk till statskontoret levererat ett öfverskott af 25,000 kronor och inbragt i stämpelskatt circa 30,000 kronor, hvarförutom från sista året finnes en behållning af 3,428 kronor. Alltså har patentbyrå för de tre år, den varit i verksamhet, lemnat ett öfverskott af 50 à 60,000 kronor, och när så är fallet, torde patentbyråns verksamhet och ekonomi ej gifva skäligen anledning till anmärkning.

Deremot framgår af de anförda siffrorna att man på industriidkare och uppfinnare, hvilka äro patentbyråns kunder, har lagt en alldeles för hög beskattning, hvilket är en stor orättvisa, som snarast möjligt bör undanrödjas, i främsta rummet genom borttagandet af den stämpelskatt, staten hittills fordrat, och för det andra genom ned sättandet af de nuvarande oskäligen höga patentavgifterna. Jag säger oskäligen, ty så må det väl kallas, att en svensk skall i sitt eget land, som blott har $4\frac{1}{2}$ millioner invånare, betala 800 kronor för erhållande och uppehållande, under 15 års tid, af samma patent, som i Nordamerika, med en folkmängd af 60 millioner, blott kostar honom 140 kronor och ändock gäller 2 år längre än i Sverige.

Men förutom det obefogade i utskottets ofvannämnda anmärkning har utskottet i ett annat afseende uttryckt sig på ett ganska märkvärdigen sätt. Utskottet har sagt att patentbyråns verksamhet ej bör utvidgas i vidare mån, än dess inkomster räcka till, genom hvilket yttrande utskottet visat, att det ej har reda på detta verks förvaltning, eller det sätt på hvilket det verkar. Det måste väl vara alldeles uppenbart, att om patentbyrå väl skötes och allmänheten finner det fördelaktigen att anlita densamma, måste dess verksamhet jemväl utsträckas. Detta ligger dock icke i verkets eget skön, utan ju mera det anlitas, desto flera patent måste det meddela, och desto större

blifva inkomsterna. Utgifterna komma deremot icke att stiga i samma proportion, ty det är klart, att ett patent ej kan ådraga patentbyrån en utgift, som ens närmar sig till de 800 kronor, hvilka uppfinnaren nu måste betala för detsamma. Det är således tydligt, att om förordningen angående patent samt lagen om skydd för varumärken riktigt och förståndigt tillämpas, blir patentbyråns utvidgning helt enkelt en nödvändighet, på samma gång den äfven måste medföra en ren vinst för verket.

Slutligen vill jag äfven påpeka den besynnerliga ihärdighet, hvarmed utskottet år efter år framkommit med samma eller likartade anmärkningar, och att det till och med funnit dem vara på sin plats nu, då utskottet likväl sjelf har måst medgifva att patentbyråns inkomster stigit och dess utgifter minskats. För min del finner jag utskottets anmärkningar vara alldeles obefogade och har velat fästa kammarens uppmärksamhet på ofvan anförda förhållanden.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och utskottets i förvarande punkt gjorda hemställan bifölls.

3—6 punkterna.

Biföllos.

7 punkten.

Herr Stråle: Till stöd för den hemställan, som nyss blifvit uppläst, har statsutskottet anført åtskilliga skäl, hvilka det må tillåtas mig att här något granska.

Först erinrar utskottet derom, att en del af kronofogdarnes tjänsteäligganden består deruti, "att de till länsmännen i och för verkställighet öfversända de ordres, kronofogdarne sjelfve mottagit från länsstyrelserna, och å andra sidan till länsstyrelserna inberätta hvad länsmännen uti sina till kronofogdarne insända rapporter meddelat." Detta skäl kan ju likaväl användas såsom skäl för indragning af länsmanstjänsterna; ty länsmännen intaga samma ställning emellan fogdarna å ena och fjerdingsmännen å andra sidan, som den utskottet anført till stöd för indragningen af kronofogdetjänsterna. Vidare anser utskottet att man nu reser lika lätt till residensstaden, som förr till kronfogden i orten. Detta skäl är dock något egendomligt. Hvertill skulle en sådan resa tjena, om icke för att i allmänhet få hos länsstyrelsen utträttadt samma ärende, som förr hos kronofogden. Det är dock nu ej fråga om att flytta kronofogdebestyren till länsstyrelserna, utan till länsmännen. Ej heller lär väl alltid resan till residensstaden gå lika lätt för sig som resan till fogden. I Stockholms län ingå ofta framställningar derom att skolråd och andra myndigheter måtte få lyfta sina anslag hos fogden.

Vidare har utskottet yttrat, att "länsstyrelserna skulle kunna direkt meddela sig med länsmännen och desse senare med länsstyrelserna. Derigenom skulle mångskrifveri undvikas samt snabbheten i

Angående disposition af patent- och varumärkesafgifter.
(Forts.)

Ifrågasatt indragning af kronofogdetjänsterna.

*Ifrågasatt in-
dragning af
kronofogde-
tjänsterna.*
(Forts.)

ärendenas gång befordras.“ Men det tillgår ju redan på detta sätt, såvidt ske kan, och hvad beskyllningen för “mångskrifveri“ beträffar, så är detta, synes mig, någonting lika nytt som obefogadt. Vidare säger utskottet: “äfvén i andra hänseenden hafva *förändrade tidsförhållanden* verkat minskande på kronofogdetjänsternas ursprungliga betydelse.“ Härmed afses väl egentligen *förändrad lagstiftning*. Ja, visserligen hafva en del ärenden öfverflyttats på andra tjänstemän, hvilket förhållande dock icke torde hafva den betydelse, utskottet synes antaga. Deremot hafva andra bestyr för fogdarne tillkommit, så att jag tror mig med fullt fog kunna säga, att deras göromål ingalunda minskats. Såsom bevis härpå kan jag nämna, att jag af en kronofogde nyligen erfarit, att då antalet af diariesförda mål inom hans fogderi för 20 år sedan var omkring 300, uppgår det nu årligen till circa 1,200.

Vidare anför utskottet, “att såväl kronofogdarne, som länsmännen i allmänhet icke äro af sina tjänstegöromål fullt sysselsatte“ — ett löst påstående och åtminstone hvad fogdarne angår oberättigadt. Visserligen är det sant, att en del länsmän, hvilka icke till följd af tjänsten ega tillräcklig inkomst för sig och de sina, nödgas åtaga sig enskilda uppdrag; men manne icke detta förhållande i viss mån tagits i beräkning vid länsmanslönernas bestämmande? Atminstone har vid anmärkingar om länsmanslönernas otillräcklighet alltid åberopats de inkomstgifvande enskilda uppdragen.

Slutligen anser utskottet att länsmännen i allmänhet böra kunna anses “fullt kompetente att öfvertaga de med kronofogdetjänsterna nu förenade göromål, enär de numera vanligen besitta “en icke ringa grad af praktisk duglighet och hafva derjemte förvärfvat sig fackbildning i vida högre grad än af dem författningsenligt fordras.“

Utän att vilja yttra det ringaste öfördelaktiga omdöme om länsmännen, bland hvilka så många ganska utmärkta personligheter finnas, måste jag dock med ledning af min erfarenhet i förevarande hänseende säga, att jag ej vågar obetingadt instämma med utskottet, utan håller jag före att sakkunskap, genom juridisk examen inhemtad och sedermera praktiskt tillämpad, är vida att föredraga.

Hela vår så kallade landtregering är till sina grunddrag ett dyrbart arf från våra fäder, och jag tillåter mig betvifla att någon häremot svarande bättre anordning förefinnes i något annat land. Fogdarne äro en mellanhand i förhållande till länsstyrelserna samt på samma gång förmän och kontrollanter öfver tjänstemännen i deras distrikt. Länsmännen hafva under sig de af kommunerna valde fjerdingmännen. Jag finner detta vara ett synnerligen lyckligt vunnet samband emellan stats- och kommunalbestyren.

Då nio ledamöter från denna kammare reserverat sig mot utskottets hemställan i denna punkt vågar jag och hoppas att kammaren afslår densamma, men till tjänst för dem, hvilka möjligen kunna anse sig vara i behof af ytterligare utredning i ämnet, vill jag försöka att i korthet antyda huru den föreslagna regleringen skulle slå ut.

Först vill jag då anmärka, att den ordinarie landtpolisen utgör för närvarande 116 fogdar och 521 länsmän. Denna personal skulle

enligt förslaget minskas med mera än en sjettedel. Kan väl någon påstå att det närvarande antalet polismän på landet är för stort?

*Frågasattin-
dragning af
kronofogde-
tjensterna.
(Forts.)*

Vidare, den till fogde upphöjde vanligen obemedlade eller åtminstone mindre bemedlade länsmanen skulle naturligtvis ställa antaglig uppborðsborgen. Lyckligt för honom om han kan det utan att vända sig till sådana bekanta, för hvilka han sjelf nödgas iklåda sig förbindelser såsom återtjenst. Men huru skola de unga tillförordnade länsmanen kunna anskaffa denna borgen? Vikarier måste ju förordnas vid rätt ofta förekommande förfall för de ordinarie länsmanen; och måne icke fara för bristande redovisning skulle komma att inträffa vida oftare än nu lyckligtvis är förhållandet? Utskottet medgifver att exekutiva försäljningar af fastigheter på landet med dertill hörande köpeskillingsliqvider icke lämpligen skulle kunna af länsmanen öfvertagas, men finner svårigheterna kunna genom lagförändring undvikas. Huru den föreslagna lagförändringen skulle ske, undgår utskottet att antyda. Utom fastighetsförsäljningarne borde väl lagförändringen äfven afse köpeskillingsliqvider för försåld lösegendom, der förmånsrättsfrågor kunna förekomma, äfvensom verkställighet af domar, hvilka ej sällan fordra betydlig erfarenhet.

Såsom särskildt skäl för bibehållande af fogdeinstitutionen bör äfven framhållas att vid frågor angående förordnande af länsmansvikarier samt bedömande af deras tjänstgöring fogdarnes utlåtanden äro af vigt för länsstyrelserna.

En omreglering i öfverensstämmelse med utskottets önskan är ej mera lämplig med hänsyn till uppborðen och redovisningen. Enligt nuvarande förhållanden ansvarar fogden härför, och kontrollen åligger häradskrifvaren. Anlitas länsmanen för indrivandet af medel sker det på fogdens ansvar.

Äfven om uppborðsstämmorna, förrättade af länsmanen, skulle kunna ordnas på så skilda tider, att vederbörande häradskrifvare kunde fullgöra de dermed förenade åligganden — hvilket dock torde möta betydande hinder — blefve det för länsstyrelserna betydligt svårare att fullgöra kontrollen, då uppborðsmännens antal ökats t. ex. i Stockholms län från 6 till 24, 6 magistrater oräknade. Sannolikt komme i följd häraf häradskrifvarnes antal att behöfva ökas, särskildt för afgifvande i rätt tid af special- och summariska räkningar. För visst antager jag att arbetskrafterna måste ökas på landskontoret, der skriftvexlingen, som för närvarande nästan uteslutande sker med fogden, i stället skulle ega rum med ett flerdubbelt ökad antal länsmän, och der t. ex. i Stockholms län 24 specialräkningar i stället för 6 skulle granskas.

Ytterligare bör erinras, att då de nya länsmanen äro sysselsatta med uppborðen, finnas i öfrigt ej några landtstatstjenstemän för annan tjänstgöring inom distrikten.

Betraktar jag slutligen den förespeglade besparingen för statsverket, torde förslaget ej heller här medföra afsedda fördelar. Redan nu äro, såsom jag förut nämnt, länsmanen icke nöjaktigt aflönade, och enligt min erfarenhet är tilloppet af fullt lämpliga sökande till dessa befattningar icke särdeles rikligt. Motionären föreslår också länsmans-

*Ifrågasatt in-
dragning af
kronofogde-
tjänsterna.*

(Forts.)

lönernas höjande till 2,100 kronor, det vill säga 200 kronor mera för dem, hvilka uppnått ålderstillägg, och 500 kronor mera för de öfriga. Men huru skulle de nya länsmännen kunna reda sig utan aflönadt biträde? Eller huru skola de, då de äro upptagna af uppbörd och redovisning m. m. kunna fullgöra sina åligganden i afseende på polis- samt åklagaregöromål o. s. v.? Tror man verkligen att länsmännen emot åtagande af nya, väsentligt ökade ansvarsfulla göromål skulle vara tillfredsställda med den föreslagna löneförbättringen?

För min del antager jag för visst att den ifrågakända ändringen skulle medföra mycket betydliga kostnader utöfver hvad utskottet beräknat, dels genom nödvändig tillökning af arbetskrafterna på landskontoret och dels genom en lika nödvändig ytterligare förhöjning af länsmauslönderna.

Jag tillstyrker afslag på utskottets betänkande i denna punkt.

Herr Cederberg: Den föregående talaren har erinrat om att nio af denna kammares ledamöter reserverat sig mot utskottets beslut. Bland reservanterna förkommer emellertid icke mitt namn, och detta af det skäl, att jag icke inom utskottet deltagit i behandlingen af denna fråga; men om jag det gjort, så hade jag kommit att tillhöra reservanternas antal. De skäl, som skulle föranledt mig dertill, äro mera än fullständigt angifna af den talare, som nyss hade ordet, hvarför jag endast ber att få instämma med honom uti yrkande om afslag å utskottets betänkande i denna punkt.

Friherre Klinckowström: Om det vore fråga om att Riksdagen skulle för sin del *besluta* om indragning af landstatstjenstemän, skulle jag icke velat vara med derom. Men då här endast blifvit ifrågasatt en skrifvelse i ärendet till Kongl. Maj:t, anser jag detta vara något så beaktansvärdt, att jag måste förvåna mig öfver att nio ledamöter af denna kammare velat motsätta sig densamma, så mycket mera, som jag finner de skäl, statsutskottet anført för aflåtande af en dylik underdånig skrifvelse, så talande, att jag anhåller att få förena mig med utskottets majoritet i denna fråga och yrkar bifall till den föredragna punkten.

Efter härmed slutad öfverläggning gjorde herr greffen och talmannen enligt de derunder framställda yrkandena propositioner, först på bifall till hvad utskottet i förevarande punkt hemställt och sedermera på afslag derå; och förklarades den senare propositionen vara med öfvervägande ja besvarad.

8 och 9 punkterna.

Biföllos.

10 punkten.

*Ändring i
staten för
väg- och vat-
tenbyggnads-
styrelsen.*

Herr Cederberg: Af betänkandet torde herrarna finna att jag låtit anteckna mig som reservant vid förevarande punkt. Det är egent-

ligen den förutsättning, hvarpå utskottets förslag i såväl denna som 16:de punkten hvilat, hvilken föranledt min reservation.

Förutsättningen för de under dessa punkter gjorda förslag är nemligen den, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsens befattning med statens jernvägsbyggnader skulle upphöra, och denna befattning i stället öfvertagas af styrelsen för statens jernvägstrafik, och hvad man dervid åsyftar uppgifves vara i främsta rummet enhet i förvaltningen af våra statsjernvägar. Detta försök har på sätt och vis gjorts en gång förut. I hvad jag skulle vilja kalla statens jernvägars barn-domstid sköttes såväl byggandet som trafiken af samma styrelse, nemligen dåvarande styrelsen för statens jernvägsbyggnader. Detta upphörde snart nog, efter det statsbanorna började trafikeras, naturligtvis därför att man fann detta olämpligt eller att "enheten i förvaltningen" åtföljdes af öfvervägande olägenheter. Visserligen förgingo der-efter ej många år förr än man började tala om att återföra de båda förvaltningsgrenarne under en och samma styrelse. Detta tog sig uttryck i den nu tjuguariga riksdagsskrifvelse, hvaruti detta ifrågasattes. Deröfver infordrades yttrande från styrelsen för statens jernvägstrafik. Afgifvet 1869, åberopas och vidhålles i allt hufvudsakligt detta trafikstyrelsens yttrande ännu 1887, oaktadt det nu uppgifves att åtskilliga förändrade förhållanden sedan 1869 inträdt, hvilka påkalla en annan organisation än den som då ifrågasattes. Emellertid veten I, mine herrar, att tiden förgick och båda styrelserna bibehöllo hvar sin befattning utan att det blef något allvar af med sammanslagningen. Måhända är skälet att söka uti den, från min synpunkt sedt, berättigade konservatism, som anser, att man ej bör försöka ett opröfvadt nytt framför ett gammalt bepröfvadt och godt befunnit system, såvida ej temligen säkra sannolikhetsskäl tala för att det nya skall innebära en förbättring, måhända ock deruti att man då ännu hade föreningens olägenheter i allt för friskt minne.

Emellertid omtalas från den tiden åtskilliga olägenheter, hvaraf jag kunde höra dyningarna under öfverläggningarne i statsutskottet om denna fråga. Man påstod bland annat att trafikstyrelsen stundom omedelbart efter nya handelars öppnande för trafiken hade verkställt betydliga och kostbara förändringar, byggt om hvad byggnadsstyrelsen förut byggt o. s. v. Jag vet icke, om detta skedde i någon nämnvärd omfattning och jag har icke heller ansett mig behöfva forska derefter. Emellertid har jag i riksdagshandlingarna sett, att de förhållanden, jag nu omnämnt, tagit sig uttryck i vissa talares påståenden, t. ex. då en talare liknade förhållandet mellan de båda styrelserna vid ett inbördeskrig, i hvilket icke ens penningarna stannade inom landet, och hvilket således saken äfven det slags berättigande, som i det bekanta lustspelet ansetts tillkomma inbördeskrig.

I början af 1880-talet ifrågasattes å nyo en förändring i ledningen af statens jernvägsbyggnader, men då denna genomfördes, var det icke till trafikstyrelsen man öfverlemnade ledningen, utan till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, och jag ber att få lägga särskildt vikt derpå, att man äfven då vidhöll den synpunkt, som först åstadkom skilsmessan mellan de båda förvaltningarna och därför ansåg sig icke

*Ändring i
staten för
väg- och vat-
tenbyggnads-
styrelsen.
(Forts.)*

Ändring i
staten för
väg- och vatten-
byggnads-
styrelsen.
(Forts.)

böra gå den väg, som år 1868 ifrågasattes, och detta oaktadt man nu kunde välja den väg som var fördelaktigast utan hinder af någon konservatism. Det påstås nu, och detta fullt riktigt, att byggnadsledningens öfverflyttning till väg- och vattenbyggnadsstyrelsen endast var provisorisk. Men jag frågar herrarne: kan ett anordnande af tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader någonsin vara annat än provisoriskt? Det är väl icke meningen, att statens jernvägsbyggande skall i oändlighet fortgå. Det ligger således i sakens natur, att anordnandet måste vara provisoriskt och öfverflyttningen till trafikstyrelsen måste således, äfven den, vara provisorisk.

Emellertid tror jag mig kunna med säkerhet påstå, att under de senare åren, åtminstone under de 5 senaste, hafva icke några berättigade klagomål förekommit deröfver att af trafikstyrelsen vidtagits eller behöft vidtagas förändringar i de byggnader, som af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen verkstälts, och att följaktligen det skäl för öfverflyttningen, som möjligen förut fans i det hänseendet, numera komplett bortfallit. Chefen för civildepartementet har också i statsrådsprotokollet sagt, att någon anledning till anmärkning mot det sätt, hvarpå jernvägsbyggnaderna utförts och bedrifvits, icke förekommit, samt till och med vitsordat att dessa af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen väl fullgjorts. Under sådana förhållanden förefaller det mig som om det mål man med förändringen vill vinna redan vore vunnet, och att dermed det skäl, som talat för öfverflyttningen, bortfallit.

Men enligt min åsigt har man derjemte att af öfverflyttningen befara en bestämd olägenhet, bestående deri, att jernvägsbyggnaderna komma att af trafikstyrelsen utföras vida *dyrare* än af väg- och vattenbyggnadsstyrelsen. Några bevis derför kan jag naturligtvis icke anföra, men det är en på goda skäl grundad förutsättning, som efter hvad af statsutskottets utlåtande i 37 punkten kan inhemtas, finnes icke endast hos mig personligen utan hos många fler. Äfven jag har haft byggnader om hand i mina dagar och dervid någon gång, då det varit känt, hvilken som skulle tillträda en bostadslägenhet, försökt, att åt denne öfverlemna bestyret med lägenhetens ordnande. Men dylika försök voro ej uppmuntrande. Det blef alldeles för dyrt. Det fans intet mått på de beqvämligheter, som fordrades, än i ett, än i ett annat afseende.

Det är något dylikt jag befarar, om den nu ifrågasatta öfverflyttningen eger rum. I trafikstyrelsens intresse ligger mer än i någon annans, att anordningarna för trafikens och banans byggnadssätt skola bli så fullständiga och beqväma som möjligt, men fullständighet och beqvämlighet kosta pengar, och jag befarar att trafikstyrelsen skall söka tillfredsställa sina anspråk utan att kanske alltid taga hänsyn till hvad det kostar. Utskottet i sin helhet har i 37 punkten på temligen tydligt sätt uttalat en med min liknande åsigt. Äro mina farhågor origtiga, så mycket bättre! Ingen skall vara gladare än jag, om de icke besanna sig. Denna min fruktan, att försöket med öfverflyttningen skall just med hänseende till jernvägarnes byggnadskostnad komma att stå oss för dyrt, häfves ingalunda af den förespeglade besparingen i afseende å tillsyningskostnaden.

Denna besparing, som i statsrådsprotokollet och efter detta i utskottets utlåtande beräknas skola uppgå till 8,000 kronor om året, är heller icke en följd af öfverflyttningen, utan skulle, enligt hvad trafikstyrelsen tydligen i sitt utlåtande, sådant det refereras såväl i statsrådsprotokollet som i utskottets betänkande, uppgifver, bero af andra omständigheter. — Hvarför man nu kan ordna sig litet billigare, är nemligen dels den omständighet, att jernvägsbyggandet numera drifves i mycket mindre skala än förut, dels också den omständighet, att åtskilliga förändringar kommit till stånd i afseende å sjelfva arbetets utförande. Dessa förändringar bestå hufvudsakligen deri, att all befattning med expropriationsgöromål bortfallit, att en liten ändring i systemet för utlemnande af arbetet försökts m. m. dylikt. Det är således fullkomligt felaktigt att påstå, att den besparing, som här ställes i perspektiv, skulle bero på öfverflyttningen. Ingenting hindrar att icke en dylik besparing skulle ega rum, äfven om jernvägsbyggnaderna icke öfverflyttas från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Men denna besparing blir i sjelfva verket icke heller så stor, som man här söker göra troligt. I trafikstyrelsens utlåtande heter det visserligen bland annat:

”Då öfveringenjörens hufvudsakliga verksamhet skulle förläggas till arbetslinien, kunde han endast i undantagsfall inför styrelsen framlägga och föredraga byggnadsärenden, hvaremot intet hindrade, att de fullständigt bereddades vid liniens byrå.” Men i trafikstyrelsens utlåtande meddelas derefter en i utskottets betänkande icke förefintlig upplysning att, för att denna beredning vid liniens byrå skall kunna ega rum, skall derstädes anställas en *nu icke behöflig tjänsteman*, som af trafikstyrelsen benämnas öfveringenjörsassistent, och hvars aflönning kan beräknas till ungefär 6,000 kronor. Dessa 6,000 kronor böra ovilkorligen fråndragas den besparing af 8,000 kronor, som här ställes i perspektiv, om man vill hafva en verklig föreställning om hvad tillsynen efter öfverflyttningen kommer att kosta mindre än förut. Endast till 2,000 kronor och icke till något mera inskränker sig således hela besparingen; och, såsom jag redan erinrat, eger man rättighet att fordra en besparing *endast på den grund att jernvägsbyggnaderna drifvas i mindre skala än förut och att vissa förändringar i afseende å arbetsförhållandena inträffat*, således helt och hållet oberoende deraf, huruvida ledningen utöfvas af den ena eller andra styrelsen. Huruledes sedermera äfven denna lilla besparing kan komma att fullt kompenseras af utgifter för pensioneringar, som enligt statsverkspropositionen skola blifva behöfliga, om detta förslag antages, vill jag nu ej närmare utveckla utan endast i förbigående erinra om, enär det nu icke är fråga om, att Riksdagen härom skall fatta beslut.

Det är dessa mina anmärkningar, som jag önskat få till protokollet antecknade, men då jag icke tilltror mig att, mot statsutskottets fullkomliga enhällighet i frågan kunna åstadkomma någon ändring i det förslag utskottet framställt, vill jag för min del icke framställa något yrkande.

Herr vice talmannen: Då den siste talaren icke framställt något

*Ändring i
staten för
väg- och vat-
tenbyggnads-
styrelsen.
(Forts.)*

Ändring i
staten för
väg- och vat-
tenbyggnads-
styrelsen.
(Forts.)

yrkande, skulle det kanske vara obehöfligt att här yttras något till förmån för den kongl. propositionen från statsutskottets sida, men frågan synes mig likväl vara af den vigt, att några ord derom icke torde vara olämpliga. Jag har i statsutskottet icke tillstyrkt den kongl. propositionen från synpunkten af den besparing, som derigenom skulle kunna åstadkommas, uppgående till ett belopp af 8,000 kronor eller något mindre. Ty en sådan, ehuru visserligen alltid beaktansvärd, besparing har enligt min tanke likväl egentligen ingen betydelse i jemförelse med hvad som är ändamålsenligt i en så stor affär, som statens jernvägsbyggnader. Jag har tillstyrkt bifall till den kongl. propositionen därför, att jag anser sjelfva den föreslagna anordningen vara särdeles lämplig.

Den förste talaren har redan erinrat, att då jernvägarne i vårt land började byggas, förenades i en band styrelsen för byggnaderna och för trafiken. Detta förhållande fortgick under många år och vi veta nog allesammans med hvilken utomordentlig framgång i fråga om både det ena och det andra. Sedermera åtskildes styrelserna, och detta var ingalunda att klandra, då statens jernvägsbyggnader på den tiden drefvos i mycket stor skala, så att särskild styrelse därför kunde vara påkallad. Nu hafva dessa förhållanden väsentligen förändrats, och för den framtid vi kunna se komma väl statens jernvägsbyggnader fortfarande att åtminstone icke ökas. Byggandet bedrifves nu endast på en linie, med en kostnad af 2 till 3 millioner om året. Under sådana förhållanden synes det mig vara särdeles lämpligt, att åt den styrelse, som har med den allt mer och mer omfattande trafiken att göra, lemnas ett bestyr, som blifvit väsentligt minskadt och icke är af beskaffenhet att i och för sig kräfva särskild behandling, förutsatt att erforderlig byggnadskunskap förefinnes inom trafikstyrelsen, utan tvärtom bör vara synnerligen lämpadt att af denna styrelse öfvertagas. Att sådan kunskap måste finnas inom styrelsen är en gifven följd af de allt mer och mer påträngande reparationer, förbättringar och förändringar, hvilka måste ske å de gamla linierna och alltid anförts åt trafikstyrelsen.

Den anordning, som nu under några år egt rum har, såsom den siste talaren riktigt betecknade den, varit blott provisorisk och såsom sådan, särskildt med afseende å personalförhållandena, synnerligen lämplig. Men för min del kan jag icke finna annat än, att om man jemför de göromål, som i allmänhet tillkomna väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, med dem, som tillkomma jernvägstrafikstyrelsen, måste jag vara berättigad att anse att den senare styrelsen lemnar mycket bättre garantier för det ändamålsenligaste verkställandet af nu ifrågasvarande göromål.

Jag anhåller om bifall till utskottets hemställan i förevarande punkt.

Friherre Klinckowström: Den summa, om hvilken här är fråga, är jemförelsevis så obetydlig, att jag icke skulle besvärat kammaren med något yttrande, om det icke gällt en princip, som jag ansett vara vida vigtigare än sjelfva frågan. För att rätt förstå den ganska invecklade så kallade utredning, som af statsutskottet lemnats, måste

man jemföra denna punkt med den 16:de, hvilken rör en helt annan fråga. Här är nemligen, såvidt jag kan se, fråga om att öka aflöningen åt trafikstyrelsens chef, två öfverdirektörer och registrator till följd af det ökade arbete, som skulle åläggas dem genom öfvertagande af den s. k. jernvägsbyggnadsstyrelsens nuvarande befattningar. Det förefaller mig i allmänhet besynnerligt att man icke kan anvisa arbete åt en statens tjänsteman, utan att genast derjemte lägga penningar bredvid honom för detta ökade arbetes verkställande. Detta förefaller mig i nu ifrågavarande afseende så mycket besynnerligare, som utskottet i 16:de punkten, beträffande dessa löneförhöjningar, säger, att de "synas utskottet böra beviljas endast med hänseende dertill, att berörda göromål och ansvarighet ej torde åligga nämnda tjänsters *nuvarande* innehafvare, men deremot måhända kunna utan någon särskild ersättning åläggas deras efterträdare i tjänsten." Utskottet synes mig hafva försummat att lemna Riksdagen två uppgifter, som Riksdagen varit berättigad att erhålla för att kunna rätt bedöma frågan, nemligen dels angående de ifrågavarande tjänstemännens nuvarande löneförmåner och dels huruvida deras fullmagter äro af den beskaffenhet, att dem icke kan åläggas det ökade arbete, som utskottet anser kunna mycket väl åläggas deras efterträdare i tjänsten. Om statens tjänstemän beständigt skola proppas fulla med arfvoden för det minsta ökade göromål i tjänsten, vet jag ej hvart det slutligen skall bära af. Det är på den grund jag för min del, sedan jag framställt dessa anmärkningar vid denna punkt, kommer att yrka afslag å 16:de punkten. Vid denna punkt har jag intet yrkande att framställa.

*Ändring i
staten för
väg- och vat-
tenbyggnads-
styrelsen.
(Forts.)*

Herr Nyström: Om jag trodde, att trafikstyrelsen icke skulle kunna utöfva tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader, derest högre anslag än det af utskottet antagna, eller 2 $\frac{1}{2}$ millioner om året, komme att beviljas, skulle jag på det allra bestämdaste motsätta mig denna öfverflyttning, men då jag af sakkuniga personer hört att trafikstyrelsen kan utöfva denna tillsyn verksamt och väl, äfven om anslaget fördubblades, skall jag icke göra något yrkande i saken. Jag vill dock fästa kammarens allvarliga uppmärksamhet derpå, att jag beklagar att utskottet och regeringen synas vilja gå i den rigtningen, att det icke skulle erfordras mera än 2 till 2 $\frac{1}{2}$ millioner årligen för fortsättande af statens jernvägsbyggnader. I afseende härå åberopar jag de skäl jag anført i en vid denna riksdag afgifven motion om förhöjning i detta anslag, och jag tror, att inom kort sådana förhållanden skola uppstå, att kammaren och Riksdagen i sin helhet skola finna, att det är alldeles nödvändigt att slå in på kraftigare och verksammare medel för uppdragande af stambanan genom Norrland. Det är min åsigt, att om icke denna fråga tages i beaktande i tid, kommer den nordligaste delen af riket måhända ur Sveriges krona.

Efter härmed slutad öfverläggning biföll kammaren hvad utskottet förevarande punkt hemställt.

11—14 punkterna.

Biföllos.

Ofriga ordinarie anslag under sjette hufvudtiteln.

15 punkten.

Herr af Burén: Oaktadt det förslagsanslag, som här är omnämndt: "skrifmaterialier och expenser med m. m.", enligt rikshufvudbokens kapitalkonto år 1886 i verkligheten uppgått till 223,736 kronor 74 öre och i medeltal för de fem åren 1882—1886 utgjort 196,000 kronor, så har utskottet i sitt förslag till blifvande riksstat upptagit detta anslag till allenast 117,873 kronor och oaktadt förslagsanslaget "rese- och traktamentspenningar" enligt samma kapitalkonto år 1886 utgått med 73,834 kronor 90 öre och i medeltal för de fem åren 1882—1886 med 63,670 kronor, så har statsutskottet i sitt förslag upptagit detta anslag till 43,000 kronor, samt slutligen, oaktadt förslagsanslaget "utflyttningshjälp efter skiften" för år 1886 utgått med 54,678 kronor 87 öre och för år 1885 med 55,187 kronor 50 öre samt för år 1884 med 65,803 kronor, så har utskottet i sitt förslag till blifvande riksstat upptagit detta anslag till 50,000 kronor. Finnes det nu någon sannolikhet för att dessa anslag räcka till, då kan man icke vara statsutskottet nog tacksam för att det bibehållit de gamla låga anslagsbeloppen, men om det icke finnes någon utsigt dertill, utan anslagen skola fortfarande i växande grad öfverskridas, kan jag icke förstå annat än att riksstaten, så uppställd, kommer att så att säga — hänga i luften. Och detta är så mycket betänkligare som man nu icke kan försvara sig dermed, att det i statens kassa finnes stora öfverskott, som balansera bristen. Jag vann icke någon majoritet för min åsigt, då denna fråga vid behandlingen af andra hufvudtiteln afgjordes genom votering, och har därför icke något yrkande att framställa. Jag ber endast få tillägga, att jag icke begärt att förslagsanslagen skola utbytas mot bestämda anslag, ehuru jag tror att förr eller senare så kommer att ske, utan att dessa såsom sådana skola utgå med belopp, motsvarande de verkliga utgifterna. Jag anser denna min begäran både billig och rättmätig.

Öfverläggningen förklarades härmed slutad, och utskottets i förevarande punkt gjorda hemställan bifölls.

Öfverflyttning till styrelsen för statens jernvägstrafik af tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader.

16 punkten.

Friherre Klinckowström: På grund af de skäl, jag anfört vid diskussionen om den tionde punkten i detta betänkande, får jag i det första momentet af den nu föredragna punkten föreslå den ändring, att punkten står qvar som den gör, men med uteslutande af slutet af densamma. Punkten skulle enligt mitt yrkande få denna lydelse:

"1:o) att under den tid, styrelsen för statens jernvägstrafik kan få sig anförtrodd tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader med hvad dertill hörer, ett belopp af 10,000 kronor årligen från och med år 1889 må användas till bestridande af kostnaden för handläggning inom styrelsen af berörda ärenden."

Slutet skulle således utgå. Jag anhåller om proposition å detta yrkande.

Herr vice talmannen: Det tillägg, som statsutskottet här föreslagit, beror derpå, att statsutskottet icke ansett sig böra utesluta möjligheten af en undersökning huru vida de kostnader, som utgått för jernvägsbyggnadsgöromålen, skulle kunna genom trafikstyrelsens öfvertagande af samma göromål minskas, en minskning, som dock icke skulle inträda förr än de nuvarande tjensteinnehafvarne lemnat sina platser. Det står i motiven ingenting annat, än att berörda göromål och ansvarighet derfor "måhända" torde "kunna utan någon särskild ersättning åläggas deras efterträdare i tjensten". Statsutskottet har dermed icke velat utesluta möjligheten af en sådan ersättning, men påpekat *möjligheten* deraf, att antingen denna ersättning kunde blifva lägre, eller ock alldeles ingen särskild ersättning skulle lemnas. Det är af detta skäl utskottet, i syfte att få en utredning härom åvägbragt, gjort denna hemställan och jag anhåller om bifall till densamma.

Öfverflyttning till styrelsen för statens jernvägstrafik af tillsynen öfver statens jernvägsbyggnader.
(Forts.)

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på nu föredragna punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet deri hemställt, dels, af friherre *Klinckowström*, att utskottets hemställan skulle bifallas, men med uteslutande ur mom. 1:o af orden: "dock så att de sammanlagdt 3,500 kronor häraf, som afsetts till arfvoden åt trafikstyrelsens chef, två öfverdirektörer och registratorn, ej må utgå till andra än de nuvarande tjensteinnehafvarne".

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

17—26 punkterna.

Biföllos.

27 punkten.

Herr Spånberg: Utskottet har i denna punkt afstyrkt en af mig inlemnad motion om ett anslag af 5,000 kronor för utveckling af kemiska stationen i Jönköping till en mosskulturförsöks-station; och får jag med anledning deraf anföra: I Jönköping har bildats en förening, som har till ändamål att befordra den för vårt land viktiga mosskulturen, sprida kunskapen om mossarnes användande och medverka till deras odlande; men denna förening saknar medel till utförande af de nödiga försöken, och därför har jag inlemnad denna motion. Såsom vi veta är en försöksanstalt inrättad i Bremen. Denna har uträttat mycket godt och vi kunna derifrån hemta många rön. I flera hänseenden äro emellertid förhållandena hos oss olika mot i Tyskland, hvarför vi i alla dylika fall böra bygga på egen grund. Utskottet har afstyrkt motionen och såsom skäl härför anført, att dylika försök redan nu lämpligen kunna utföras vid landtbruksakademiens experimentalfält vid Stockholm. Jag måste gifva utskottet till en del rätt deruti, men jag frågar på samma gång: Tror någon här närvarande, att dylika försök komma att utföras vid landtbruksakademiens experi-

Anslag till agrikulturkemiska stationer.

*Anslag till
agrikultur-
kemiska
stationer.
(Forts.)*

mentalfält? Jag betviflar att här finnes många, som tro detta, och utskottet tror det säkerligen icke heller. Det är bara ett skäl för att få frågan afslagen.

Härtill kommer att sådana försök svårigen derstädes kunna göras fullständiga och praktiska, ty i Stockholms närhet finnas högst få mossar, och dessa kulturförsök böra anställas på olika slag deraf. Äro afstånden för långa, blifva kostnaderna för stora och därför är Jönköping den lämpligaste platsen, ty deromkring finnas mossar af alla slag. Vidare måste de personer, som skola sköta anstalten, vara intresserade af dylika försök. Vi hafva en duglig vetenskapsman vid experimentalfältet, men hans håg ligger åt annat håll och därför tviflar jag på, att mosskulturförsök der göras. När nu mitt förslag rör ett så litet belopp och målet är så stort, hvarför icke bevilja anslaget? Gör det icke nytta, kan man indraga det, men gör det nytta så kan man sedermera öka beloppet. Då en rörelse uppstår och man vill framåt i en viss god riktning, så är det orätt att hindra rörelsens framåtskridande. Jag ber herrarne komma i håg att det gäller att göra milliontals tunnland värdelös jord på bästa sätt användbar och då mossodling är den enda odling, som för närvarande bär sig i vårt land, så är det skäl att uppmuntra och befordra densamma! Jag vill nu visst icke påstå att man kan uträtta något storverk med ett så litet belopp, men det går icke an att ingenting göra. Min öfvertygelse är, att om vi öfverlemnna åt landbruksakademien att i detta fall sörja för oss, så fördröja vi vårt svenska jordbruks framgång. Jag ber herrarne behjerta saken och yrkar, "att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och herr Spånbergs ifrågavarande motion, men med afslag å herr Lundebergs motion, må, såsom bidrag till underhåll af sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof — inom de orter, der landsting eller hushållningssällskap, hvar för sig eller i förening, förbudit sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för detta jemte bostad och hyresmedel för kemist och assistent samt bekosta aflöningen till desse och laboratorietjenaren äfven som årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof — på extra stat för år 1889 anvisa ett anslag af 4,000 kronor för hvarje station samt för utvecklande af kemiska stationen i Jönköping, ytterligare 5,000 kronor, eller tillhopa 33,000 kronor".

Jag vill på samma gång meddela, att Jönköpings läns hushållningssällskaps förvaltningsutskott beslutit bekosta lokal äfven för denna afdelning af anstalten, så att medlen komma att uteslutande användas till anställande af mosskulturförsök.

Herr Lundeberg: Ehuru den motion, jag i förevarande fråga afgifvit, blifvit af statsutskottet afstyrkt, vågar jag likväl uppträda till försvar för densamma.

Jag ber då få erinra att, när inrättandet af kemiska stationer första gången ifrågasattes, så var Gefle en af de fyra platser, som först föreslogos såsom varande centrum för Gefleborgs och Kopparbergs län.

Att station då icke der kom till stånd, berodde på att jordbruket

vid den tidpunkten ännu icke var så långt framskridet i dessa trakter, att vederbörande kunde besluta sig för de uppoffringar, som på dem kunde ankomma.

Från år 1876 hafva emellertid förhållandena betydligt ändrat sig i de nordligare delarne af vårt land och från att vara ett styfbarn har jordbruket der blifvit ett skötebarn och alla bemödanden gå ut på att lyfta detsamma i jembredd med jordbruket i de södra delarne af vårt land.

Men naturen i våra nordligare landsdelar är karg och hård, och därför fordras det äfven mycken kraft och ansträngning för att nå detta mål.

De uppoffringar, som här för gjorts af de enskilde och det allmänna, äro icke små och efter hand synes också odlarens möda lönas med framgång.

Här vid lag är det dock icke ensamt praktiken som kan verka, äfven vetenskapen måste göra sin insats, om arbetet skall blifva framgångsrikt.

Med kännedom om det intresse, som förefans, inrättades därför ock år 1885 af enskild person en kemisk station i Gefle, och vann denna snart sådana sympatier, att redan år 1886 anslag till densammas understödjande beviljades af Gefleborgs läns hushållningssällskap.

Dessa medel utgå fortfarande, men som hushållningssällskapens tillgångar börja blifva begränsade och stora anspråk ställas på dem, så har anslaget icke kunnat vara så stort som önskligt vore.

Kostnaderna för undersökningarne hafva därför varit relativt höga.

För att få dessa kostnader lägre samt samma kontroll och arbetsmetoder tillämpade som vid de med statsanslag understödda stationerna, beslöt hushållningssällskapet 1887 att öfvertaga stationen, om statsmedel kunde på vanligt sätt erhållas, men som sällskapet hade sitt ordinarie sammanträde den 15 december, kunde skrifvelse till Kongl. Maj:t icke aflätas så tidigt, att förslag kunde framställas till innevarande Riksdag.

Följden blir därför den, att anslag icke kan tillkomma stationen förr än i bästa fall 1890, så vida icke Riksdagen vill bifalla min motion.

Vid denna har jag meddelat all den utredning, som i dylika fall plägar vara vanlig, och deraf framgår, att undersökningarne så väl i kvalitativt som i kvantitativt hänseende icke äro underlägsna dem vid andra stationer, och uppgår antalet till högre tal än vid åtskilliga andra stationer.

Hvad som brister skulle således vara, att denna fråga är väckt af enskild motionär och icke genom Kongl. Maj:t kommit under Riksdagens pröfning.

Jag tror icke att denna omständighet bör i en fråga, så obetydlig som denna, föranleda afslag.

Frågan kan synas liten, men den är icke så liten för de bygder den gäller. Den är afsevärd nog, ty, om icke bifall lemnas till min motion, kan fara vara för handen att anstaltens bestånd rubbas samt att intresset och kontrollerna för jordbrukets lyftande i dessa trakter slappas och minskas.

*Anslag till
agrikultur-
kemiska
stationer.
(Forts.)*

Anslag till
agrikultur-
kemiska
stationer.
(Forts.)

Jag vågar därför yrka bifall till min motion på de anförda skälen och sålunda:

“att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och herr Lundebergs ifrågakvarande motion, må såsom bidrag till underhåll af sju kemiska stationer för jordbrukets och näringarnas behof — inom de orter, der landsting eller hushållningssällskap, hvar för sig eller i förening, förbundet sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för detta jemte bostad och hyresmedel för kemist och assistent samt bekosta aflöningen till desse och laboratorietjenaren äfvensom årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof — på extra stat för år 1889 anvisa ett anslag af 3,000 kronor för stationen i Gefle och 4,000 kronor för hvardera af de öfriga 7 stationerna, eller tillhopa 31,000 kronor“.

Herr vice talmannen: Med anledning af den ärade representantens på jönköpingsbanken motion och yttrande ber jag att få meddela, att Kongl. Maj:t redan af sådana medel, som stå till Kongl. Maj:ts disposition, ställt till landtbruksakademiens förvaltningskomité förfogande ett belopp af 5,000 kronor att användas till understödjande af mosskultur försök. Förvaltningskomitéen har beslutat, att detta anslag skall användas till anskaffande af särskilda försöksfält på enskilda personers mark i de trakter, der större eller eljes mera betydliga mossar finnas, samt att en inspektör för dessa kultur försök skall anställas för att leda arbetena och inspektera de vidtagna åtgärderna. Vidare skulle anslag lemnas till betäckande af kostnaderna för konstgjorda gödningsämnen, hvilka erfordras till försökens utförande. En åtgärd, hvilken måste föregå sjelfva försöken, är emellertid den kemiska analysen af mossarne och denna skall enligt akademiens eller rättare dess förvaltningskomiténs uppfattning lämpligast ega rum vid akademiens experimentalfält, hvarigenom det allmänna icke kommer att härför ådragas någon kostnad. Under sådana förhållanden synes det mig egendomligt, om man skulle just åt den kemiska stationen i Jönköping anvisa ett särskildt anslag för att göra detsamma, som kunde göras på experimentalfältet lika väl som vid den kemiska stationen och der utan någon särskild kostnad. Hvad beträffar de farhågor, som af motionären yttrades med afseende på intresset för mossodlingsförsöken hos experimentalfältets föreståndare, så må de stå för hans räkning. Jag tror icke, att någon, som känner förhållandena på fältet, skall dela dem, likasom jag icke heller tror, att om analyserna verkställas vid Stockholm, det skall möta några svårigheter att skicka resultatena deraf dit, der mossen är belägen.

Mot hvad den siste ärade talaren anført till förordande af sin motion om inrättande af en kemisk station i Gefle har jag ingenting annat att åberopa än statsutskottets skäl, att sådana framställningar icke lämpligen borde medgifvas på grund af enskild motion. Motionären har nu häremot åberopat, att det begärda beloppet vore så litet, men å andra sidan måste man betänka, att sådana framställningar kunna inkomma från det ena länet efter det andra, och då synes det

vara nödvändigt att låta anslaget beviljande föregås af en pröfning af saken, hvilken endast genom Kongl. Maj:t kan verkställas.

Jag anhåller om bifall till statsutskottets hemställan.

*Anslag till
agrikultur-
kemiska
stationer.
(Forts.)*

Herr Almén: Jag hade icke ämnat yttra mig i denna fråga, men då jag icke kan dela de åsikter, som här uttalats af motionärerna, och jag tror mig förstå frågan, ber jag att få angifva skälen till min uppfattning.

Hvad beträffar den förste motionärens begäran om ett anslag på 5,000 kronor till den kemiska stationen i Jönköping, så vill jag gerna erkänna att det är ett stort syfte, som med förslaget afses och att detta kan för vårt land medföra en vinst af millioner, enär stora rikedomar kunna vara att hemta genom uppodling af våra mossar. Jag kan sålunda väl förstå motionären, då han säger, att en så liten summa, som den han begärt, måste betraktas såsom en ren obetydlighet, då frågan gäller ett så stort mål. Men om man ser saken från en mindre ensidig synpunkt, tror jag att man har goda skäl att betvifla, att någonting af värde står att vinna med det begärda anslaget. Motionären har framhållit, att om mossodlingsexperimenten skola göras vid landtbruksakademiens experimentalfält, så kunna de icke verkställas på en plats, der mossar finnas. Jag vill gifva honom rätt i det afseendet, att i närheten af experimentalfället icke finnas några mossar, fullt tjenliga för dylika försöks anställande, men jag vill fråga honom, om det finnes några sådana mossar invid stationen i Jönköping. Den är belägen inne uti staden, och der vid gatan finnas ju unga mossar. I trakten rundt omkring Jönköping finnas nog mossar, men då måste ju i alla fall experimenten ske der och icke på stationen. Om man nu skulle bevilja anslag till att der göra sådana experiment, så vill jag fråga, huru det kommer att gå med den kemiska stationen. Skall föreståndaren vara uteslutande upptagen med att resa omkring och göra odlingsförsök på mossar, kommer det helt säkert att gå både si och så med den kemiska stationen. Man måste betänka, att analyserna på sådana anstalter böra göras på sådant sätt och af sådana personer, att allmänheten kan hafva förtroende för dem; och då går det ej an, att föreståndaren, för hvars antagande fordras vederbörlig kompetensförklaring, är borta från stationen och ute på resor och under tiden låter något biträde, om hvars kompetens man för öfrigt icke vet någonting, verkställa analyserna. Det vore då ej underligt, om allmänheten förlorade förtroende för en dylik station. Om nu för dessa odlingsexperiment behöfliga analyser kunna göras lika väl vid experimentalfältet, så kan man väl fråga, om dessa 5,000 kronor skulle vara för mosskulturen behöfliga eller för stationen gagneliga. I min tanke skulle deras beviljande tvärtom vara egnadt att förrycka den kemiska stationen från dess egentliga uppgift. Enligt min åsigt skulle 5,000 kronor kunna väl användas till mossodlingens befrämjande, men dels behöfva försöken derföre icke göras vid den kemiska stationen i Jönköping och dels är en sådan stations föreståndare, huru kunnig och lämplig han för öfrigt än må vara, icke en lämplig person att leda dylika försöks utförande, så länge han förblifver föreståndare för en med statsmedel

*Anslag till
agrikultur-
kemiska
stationer.*
(Forts.)

understödd kemisk station. Jag tror att den utredning af ärendet saknas, som är nödvändig, innan riksdagen för ändamålet beviljar penningar på det sätt, som här är föreslaget.

Hvad åter beträffar inrättandet af en ny kemisk station i Gefle, så har jag visserligen för min del en särdeles hög tanke om nyttan af sådana stationer och tror, att staten får mångdubbelt igen de penningar, som den anslår till sådana, men jag tror också, att Riksdagen bör göra sig fullt reda för saken, innan Riksdagen lemnar bidrag till inrättande af *nya* stationer. För öfrigt splittra vi onödigt bort våra krafter, om vi inrätta en liten station här och en liten station der, ty kommunikationerna äro nu så pass utvecklade, att det gör landtbrukaren ingenting, om han måste skicka sina prof för undersökning några mil längre eller kortare väg, om blott stationerna äro förlagda vid centrala punkter. Vi böra i stället utrusta redan befintliga stationer bättre, så att de blifva fullt dugliga och förtroendeingifvande. De kemiska stationerna böra i möjligaste mån understödjas, men det är icke lämpligt, att inrätta en här och en der, eller allt för många.

Nu har visserligen Gefleborgs läns hushållningssällskap och lands-ting visat ett ganska stort intresse för saken, då de gifvit anslag till upprättande af nu ifrågavarande station, men det ser nästan ut, som om intresset i andra delar af landet i ett afseende vore ganska slappt för de kemiska stationerna. Man drager nemligen icke den nytta af dem, som man kunde hafva; man skickar dit allt för få prof att undersökas. Landtbrukarne inköpa stora massor af gödningsämnen, en ringa del låta de undersöka, det mesta förblifver opröfvadt, och detta fastän det finnes anstalter, som för en spottstyfver verkställa undersökningarne. Nu går det stundom så till, att stationernas föreståndare sjelfva anskaffa prof och undersöka dem. Följden häraf har emellertid blifvit den, att säljaren, som fått sin vara undersökt, ofta blifvit missnöjd med undersökningens resultat och derföre icke längre velat anlita den stationen. Men hvarför begagna icke hushållningssällskapen stationerna för att der låta verkställa de analyser, som så väl behöfvas för att betrygga allmänhetens intressen vid inköp af gödningsämnen, fodermedel m. m. Profven kunde tagas af på förhand utsedde förtroendemän, på sätt med god framgång sker inom Hallands län. Detta sätt skulle vara synnerligen gagneligt och då skulle föreståndarne icke vidare råka ut för obehaget att blifva ansedda såsom ett slags polismän, letande efter underhaltiga varor. Ville man dessutom skicka in profven endast försedda med nummer, utan att angifva namnet på den, hvarifrån de äro inköpta, så skulle analysen få dubbelt värde, ty då hade man visshet om att den, som verkställt undersökningen, endast haft att hålla sig till profvet, utan att fråga efter den för honom obekante egaren. Med hvad jag nu sagt, har jag velat frambålla, att det ej är nog att hushållningssällskapen gifva penningeanslag till kemiska stationer, utan de måste äfven sjelfva se till, att syftet och ändamålet med dessa af staten understödda anstalter äfven för framtiden uppnås.

Jag tror för öfrigt att sjelfva anstalterna visa åtskilliga brister så att det är fara värdt, att om dessa brister icke afhjelpas, stationerna

för framtiden icke kunna bibehålla allmänhetens fulla förtroende. En sak är här vid lag taga i betraktande, nemligen föreståndarnes egen sinne att utföra analyserna en hvar efter sitt hufvud, utan att der-vid följa någon gemensam metod. Som det nu är stäldt, går hvar och en sin egen väg, och man får icke af analysattesterna veta hvad man vill veta. En annan hufvudfråga gäller antagandet af föreståndare och assistenter vid stationerna. Nu skall landbruksakademiens förvaltningskomité yttra sig blott om föreståndarnes kompetens, hvarefter lokalmyndigheten bland de kompetente till föreståndare vanligen antager den, som redan finnes å platsen, utan afseende på huruvida icke vida skickligare medsökande förefinnes. Föreståndarne antaga sedan sina biträden efter eget val och utan att deras kompetens blifvit pröfvad; men fråga är om detta innebär tillräcklig garanti med afseende på biträdenas duglighet, ty sådant förhållandet nu är, vågar knappast någon kunnig kemist egna sig åt denna bana, på hvilken han icke kan vänta tillräcklig utkomst för framtiden, förr än föreståndareplatsen blifver ledig, enär ju biträdena icke hafva någon utsigt till befordran å någon annan station än den, der de en gång blifvit anstälde. Häre ligger stora brister med afseende på de kemiska stationerna och dessa brister böra undanröjas, innan man tänker på att utveckla de nuvarande stationerna eller att inrätta nya sådana.

Såsom frågan nu står och då jag icke kan anse den kemiska stationen i Jönköping särskildt lämplig såsom anstalt för mossodlingsförsök, derest dessa skola ledas af föreståndaren för stationen, hvilken bör odeladt egna sin tid åt arbetena på laboratoriet, synas mig goda skäl finnas för afslag, icke för summans och icke för målets skull, utan därför att frågan icke är tillräckligt utredd. Beträffande åter en kemisk station i Gefle, kan jag icke heller vara med om anslag till en sådan, därför att sådana brister för närvarande förefinns med afseende på våra kemiska stationers organisation, att vi först måste vara betänkta på dessa bristers afhjelpande, innan vi inrätta nya.

Jag yrkar bifall till statsutskottets förslag.

Herr Widmark, Olof: Det synes vara föga hopp för en person med min åsigt i frågan att deri yttra sig med någon utsigt till framgång, nemligen för ett yrkande om bifall till herr Lundebergs förslag om anslag till Gefle kemiska station. Det enda som mig synes vara hittills framdraget såsom skäl mot detta förslag, är emellertid, att detsamma förskrifver sig från enskild motionär och icke är af Kongl. Maj:t genom proposition bragt inför Riksdagen, sålunda att frågan icke skulle vara nog utredd. Den är dock visserligen utredd. Här har behovet af en kemisk anstalt i Gefle blifvit ådagalagdt derigenom att man påpekat den ganska stora användningen af den enskilda anstalt, som der finnes. Ett sådant anlitage har kommit densamma till del under en tid, då naturligen en högre afgift måst erläggas än som skulle komma i fråga, om anstalten blefve en statens och kommunens inrättning, och man kan således med full visshet antaga, att stationen skall blifva mycket använd, helst Gefleborgs och Kopparbergs län i senare tider i högst väsentlig grad gått framåt i odling. — Jag får

*Anslag till
agrikultur-
kemiska
stationer.
(Forts.)*

Anslag till
agrikultur-
kemiska
stationer.
(Forts.)

på dessa grunder yrka bifall till herr Lundebergs motion om att äfven till en kemisk station i Gefle måtte lemnas anslag å 3,000 kronor.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, yttrade herr grefven och talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats: 1:o) att utskottets hemställan skulle bifallas; 2:o) af herr *Spånberg*, att Riksdagen, med bifall till hans i ämnet väckta motion, skulle i öfrigt godkänna hvad utskottet i punkten hemställt; 3:o) af herr *Lundeberg*, att Riksdagen, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning och med bifall till herr Lundebergs ifrågavarande motion, skulle såsom bidrag till åtta kemiska stationer för jordbrukets och näringarnes behof — inom de orter, der landsting eller hushållningsällskap, hvar för sig eller i förening, förbundit sig att upprätta laboratorium och bekosta lokal för detta jemte bostad och byresmedel för kemist och assistent samt bekosta aflöningen till desse och laboratorietjenaren äfvensom årliga utgifterna för laboratoriets underhåll samt till inköp af böcker och inventarier för stationens behof — på extra stat för år 1889 anvisa ett anslag af 3,000 kronor för stationen i Gefle och 4,000 kronor för hvardera af öfriga sju stationer, eller tillhopa 31,000 kronor.

Härefter gjorde herr grefven och talmannen propositioner enligt dessa yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf och sedan såsom kontraposition dervid antagits bifall till herr Lundebergs under öfverläggningen framställda yrkande i ämnet, uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 27 punkten i statsutskottets utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Lundebergs under öfverläggningen framställda yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—66;
Nej—31.

28—32 punkterna.

Biföllos.

33 punkten.

*Anslag till
främjande af
svenska pro-
dukters af-
sättning i
utlandet.*

Herr Lundeberg: Med tacksamhet hafva industriidkarne att erkänna de åtgöranden, som från statens sida på senare år kommit industrien till del, i det att Riksdagen anvisat anslag till främjande af våra produkters afsättning inom främmande länder.

Men om det också villigt erkännes, att dessa åtgärder äro ett steg i den rätta riktningen, så äro de likväl för små, för att man i en snar framtid skall kunna få se verkningarne deraf, och likväl är i närvarande ögonblick näringarnas ställning sådan, att kraftiga anordningar från det allmännas sida äro af nöden, om icke de enskildes ansträngningar skola blifva fruktlösa.

Med eller mot sin vilja hafva industriidkarne blifvit tvungna att, så vidt möjligt, tillgodogöra sig senare tidens uppfinningar och framsteg inom främmande länder, och mången har för vinnande af detta mål ansträngt sina resurser till det yttersta.

Så väl derigenom som genom våra råämnens ypperliga beskaffenhet hafva vi också kommit så långt, att våra produkter äro jemngoda med och i många fall öfverlägsna främmande nationers.

Det tyckes därför, som om vi borde kunna hafva god marknad därför, men, dess värre, om vi ock med energi och arbete kommit derhän, att vi i hvad beträffar vår industris utveckling icke äro så långt efter öfriga länders, så äro vi dock icke mäktige att bereda gynsam afsättning för våra produkter.

Våra handelsområden äro för små. Vi hålla oss inom de närmaste länderna och i samma mån som våra tillverkningar ökas för att reducera produktionskostnaderna, i samma mån minskas afsättningsmöjligheterna och prisen nedgå i fruktansvärd grad därför, att vi med mångfaldigt större tillverkningar ej hafva andra marknader än förut.

Vi veta visserligen, att afsättningsområden för våra produkter finnas i sydligare delarne af Europa och på andra sidan Atlanten, men förhållandena der äro oss okända och vi sakna resurser att bereda oss tillfälle till afsättning i dessa trakter, och därför ligga vi fortfarande i händerna på våra vauliga afnämare, hvilka snart sagdt diktera sina priser och villkor samt efterhand skola bringa dessa derhän, att en stor del af våra hufvudnäringar måste gå under, om ej kraftigare åtgärder vidtagas än den enskilde förmår åstadkomma. Det enda korrekivet härför är att bereda nya afsättningsområden.

Se vi till, huru andra nationer förhållit sig i detta afseende, så skola vi finna, att de särskildt lagt an på utbildandet af skickliga köpmän.

I Belgien t. ex. finnas handelsskolor med särskild uppgift att uppfostra köpmän till att gå ut i främmande länder, studera dessas förhållanden och der etablera egna handelshus och således söka främja sitt fäderneslands intressen.

Förhållandena i Tyskland äro så väl kända, att de knappt behöfva omnämnas. Der träneras från tidiga år den blifvande köpmannen för sitt framtida yrke med särskildt aiseende på exporthandeln och många

*Anslag till
främjande af
svenska
produkters
afsättning i
utlandet.
(Forts.)*

andra exempel skulle kunna framdragas på den vikt andra nationer fästa vid att utbilda köpmän för sin exporthandel.

Riksdagen har, med öppen blick för dessa förhållanden, anslagit 20,000 kronor till reseagenter och Kongl. Maj:t har deraf anvisat 5,000 kronor till en agent i Tyskland och 15,000 kronor till utsändande af en reseagent till Indien, Kina och Australien.

Om det ock, såsom är nämndt, må erkännas, att dessa åtgärder äro rigtiga och gå åt det rätta hållet, så fordras likväl, för att vår industri skall kunna framgångsrikt fortgå. — efter mitt förmenande — ovilkorligen, att intelligenta män sättas i tillfälle att redan vid unga år genom resor i främmande länder inhemta språkkunskap och kännedom om främmande länders förhållanden samt söka der befordra afsättning af våra produkter.

Jag kan naturligen icke tvifla på, att, om Riksdagen beviljar det begärda anslaget, Kongl. Maj:t skall finna utväg att uppställa sådana villkor samt lemna sådana föreskrifter om kontroller, att man kan vara förvissad om, att dessa medel blifva på ett ändamålsenligt sätt använda, och då jag är fullt öfvertygad, att herr Brodins motion är välbetänkt samt i sina konsekvenser skall blifva praktiskt nyttig, så vågar jag, herr grefve och talman, vördsamt yrka bifall till Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, men med det tillägg, att Riksdagen med bifall till herr Brodins motion, ställer till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 15,000 kronor att utgå 1889 till 5 resestipendier för unge män, som egnat sig åt handel och hvilka i aflägsnare länder önska vidare utbilda sig i yrket.

Herr Tamm, Hugo: Jag kan instämma i den förste talarens premiss, att vi svenskar äro klena som försäljare, om ock dugliga som producenter, och jag gör det, emedan jag tror att erfarenheten bestyrker detta. Jag kan äfven instämma i hvad motionären i frågan härvidlag anfört om önskvärdheten af att ej en produktions hela vinst stannade i agentens hand. Jag är således ense med dem i dessa två fall, men frågan är, huruvida det här föreslagna sättet verkligen är sådant, att dessa olägenheter dermed afhjelpas. Det är föreslaget, att Riksdagen skulle bevilja ett anslag åt fem unge män, utomlands. Nog kunna vi lemna dem penningar så att de resa ut, men dermed är ingalunda sagdt, att det åstadkommes hvad som motionären åsyftat. Planen är att de skulle verka för afsättning af svenska produkter genom att utomlands etablera egna affärer, men hvad finnes det för garanti, att de slå sig på just svenska produkter och icke lika gerna slå sig på de produkter, i det främmande landet, som löna sig bäst för dem, och icke lär man kunna tvinga dem att verka för det önskade syftet. Mig synes det, att det icke finnes någon ringaste säkerhet för, att de, såsom förslaget nu föreligger, skulle blifva till något gagn för de svenska producenterne, och därför synes icke heller det ifrågavarande ändamålet kunna kallas ett statsändamål.

Det är på dessa grunder som jag icke kunnat biträda motionärens förslag, utan anhåller om afslag å detsamma och bifall till statskottets hemställan.

Herr Wærn: Jag har begärt ordet för att protestera mot de beskyllningar, som här rigtats mot den svenska handelscorpsen. De hafva varit så våldsamma, att de gått öfver gränserna för hvad jag anser vara vid Riksdagens förhandlingar lämpligt. Det har påståtts, att industriidkarne göra så goda varor, att de mycket väl kunna täfla med utlandets, men att denna täflan misslyckats därför, att våra köpmän för varornas afsättning hålla sig inom för trånga gränser, nemligen blott de närmaste grannländerna. Min erfarenhet är en helt annan. Svenska produkter säljas både i Buenos Ayres, i Australien och i Japan, der de förut icke haft afsättning. Det är en jargon, som en gång måste motsägas, detta talet, att de svenska köpmännen ingenting göra för våra produkters afsättning utomlands. Jag har en bestämd erfarenhet af att detta påstående är alldeles origtigt och jag tycker, att man icke borde framkomma med sådana beskyllningar utan att hafva bestämda fakta att framhålla, och jag protesterar därför emot dem.

*Anslag till
främjande af
svenska
produkters
afsättning i
utlandet.
(Forts.)*

Likaså kan jag icke heller dela den siste talarens åsigt, att det icke skulle kunna gå för sig att gifva stipendier åt unge köpmän lika så väl som åt handverkare, fabrikanter m. fl., därför att man icke hade visshet, att de komme att sälja svenska produkter. De få ju redovisa för sina resor för att få ut sina anslag, och Kongl. Maj:t kan ju i det afseendet gifva dem de instruktioner, som han finner för godt.

Herr Lundeborg: Jag är mycket ledsen, att mina ord togos på det sätt, som af herr Wærns anförande framgick, ty det var icke min mening att göra någon direkt anmärkning mot våra köpmäns förmåga, men jag vidhåller, att deras resurser icke äro sådana, att de medgifva dem att söka afsättning för våra produkter på aflägsnare trakter.

Jag erkänner, att försäljningar skett i Australien och i Buenos Ayres. Detta är ett ganska glädjande tecken, men hvad jag måste vidhålla är, att de ansträngningar vi hafva gjort äro för små i förhållande till det behof vi hafva, och att det i följd häraf är alldeles nödvändigt att söka på allt sätt vidga våra handelsområden.

Jag repeterar, att jag icke framstälde något klander mot herrar köpmäns goda vilja, men jag har mina tvifvel, att deras resurser under nuvarande förhållanden äro tillräckliga för våra behof.

Herr Reuterswärd: Jag fruktar, att den andre talaren i ordningen begick ett misstag, när han af motionen tog sig anledning säga, att det var för mycket begärtdt, att unge köpmän härifrån skulle slå sig ned i främmande länder för att der söka vinna afsättning för våra produkter. Så har jag icke uppfattat motionen, ty när här är fråga om resestipendier, så är väl meningen att de skulle resa ut till främmande länder för att der göra våra tillverkningar bekanta och sedan, såsom det gäller för resestipendier i allmänhet, till vederbörande embetsverk inlemnna skriftlig uppgift om de erfarenheter, de under resorna inhemtat. När här är fråga om 15,000 kronor att fördela

*Anslag till
främjande af
svenska
produkters
afsättning i
utlandet.
(Forts.)*

till stipendier åt fem personer, så är väl icke meningen att dervid fästa annat vilkor, än att desse personer skola resa ut för att taga reda på de förhållanden, som existera i främmande länder och om hvilka kännedom kan vara våra industriidkare till nytta, och meddela denna vare sig genom skriftliga berättelser eller, när de återvändt till fäderneslandet, genom muntliga upplysningar.

För min del anser jag att beviljandet af den ringa summa, som begärts, icke är för mycket till befrämjandet af ett så stort mål som det motionären afsett, och jag anhåller därför om bifall till herr Lundebergs förslag.

Herr Tamm, Hugo: Jag ber att få påpeka, att motionen innehåller icke, att de begärda anslagen skulle användas såsom vanliga resestipendier, utan der står tydligt och klart: "min motion afser deremot, att unge män bereddes möjlighet att utresa och fortfarande uppehålla sig i det land, de bestämt för sin framtida verksamhet, under förutsättning att de kunna framdeles etablera egen affär och derigenom verka för afsättning af svenska produkter" — naturligtvis der de skola uppehålla sig. Det är således icke meningen, att de skola komma hem igen, utan att de skola slå sig ner i främmande länder och *der etablera* egna affärer samt derigenom verka för afsättning af svenska produkter. Det var således ett misstag af den siste talaren, den uppfattning af saken, som han hade.

Dessa statsagenturer i aflägsna länder kunna gå an i stora länder med vidsträckt handelsförbindelser. Deröfver kan då utöfvas någon kontroll utaf der bosatta landsmän, men för Sverige att kasta ut dessa personer i främmande länder, der knappt någon svensk finnes, tror jag icke är lämpligt eller ekonomiskt, och kan verkligen kammaren anse, att någon garanti för att erhålla någon vinst af på sådant sätt använda medel förefinnes?

Herr Gahn: Jag delar åsigtorna om behovet af att något göres för afsättningen i främmande länder af svenska industrialster, men jag tror icke, att det är skäl att nu anvisa något särskildt anslag för specielt handelsresande. Vi veta att här har bildats en exportförening, som har till särskildt ändamål att verka härför, och det förefaller mig därför olämpligt att splittra de anslag, man kan vilja gifva, under olika rubriker, utan bättre vore väl, att när man sett, huru denna förening verkat ett år eller två, då kraftigare understödja dess verksamhet. För närvarande tror jag, som sagdt, icke det vara skäl att bifalla motionen, men jag hoppas, att ett kommande år exportföreningen skall kunna visa en sådan verksamhet, att Riksdagen anser sig böra understödja densamma.

Herr Lundeberg: Med afseende på hvad den siste ärade talaren omnämnde, vill jag endast framhålla, att motionären icke gjort någon vidare framställning, än att medlen skulle ställas till Kongl. Maj:ts disposition, och tyckes han hafva tänkt sig, att de skulle användas efter samråd med exportföreningen eller ock öfverlemnas till

denna förening, så att någon splittring af medlen eller af åtgärderna icke kan behöfva ifrågakomma.

Herr Reuterswärd: Jag vill blott tillägga några ord. Om också motionen haft en vidsträcktare omfattning, än den begärda ringa anslagssumman medgifver, så hade statsutskottet, om det haft god vilja, varit oförhindradt att föreslå mera inskränkande bestämmelser än de af motionären framställda. För min del kan jag icke föreställa mig, att motionären ansett såsom hufvudsak, att de personer, åt hvilka dessa medel lemnas, skulle förbinda sig att bosätta sig i främmande länder, utan meningen är väl endast, att om det vore så väl, att man hade i främmande länder boende svenskar, som kunde vara vår industri till gagn, så skulle dessa anslag under vissa bestämda vilkor kunna lemnas äfven åt dem. Det är just felet, att svenskar så högst sällan slå sig ned såsom köpmän i aflägsnare länder, hvarför vi för att derstädes vinna afsättning af våra produkter måste begagna mången gång tre à fyra mellanhänder, hvilket gör, att hela vinsten oftast stannar på mellanhänderna. Syftmålet med motionen är enligt mitt förmenande fullkomligt rigtigt, hvarför jag fortfarande yrkar bifall till det ändringsförslag, som af herr Lundeberg blifvit framstaldt.

Anslag till främjande af svenska produkters afsättning i utlandet.
(Forts.)

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr vice talmannen, som för en stund öfvertagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på förevarande punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet deri hemställt, dels, af herr *Lundeberg*, att Riksdagen skulle, på sätt Kongl. Maj:t föreslagit, för år 1889 på extra stat anvisa ett anslag af 20,000 kronor, att af Kongl. Maj:t användas för att åt alster af svensk industri och svenska näringar bereda afsättning i främmande länder, och dessutom, med bifall till herr Brodins i frågan väckta motion, ställa till Kongl. Maj:ts förfogande ett extra anslag af 15,000 kronor att utgå 1889 till fem resestipendier för unge män, som egnat sig åt handel och hvilka i aflägsnare länder önska vidare utbilda sig i yrket.

Sedermera gjorde herr vice talmannen propositioner enligt dessa båda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

Flere ledamöter begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse

Den, som bifaller 33 punkten i statsutskottets utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Lundebergs yrkande i ämnet.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—56;
Nej—34.

Herr vice talmannen tillkännagaf, att anslag utfärdats till sammanträdets fortsättande kl. 7 e. m.

*Anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.*

34 punkten.

Herr Tamm, Hugo: Då jag sjelf är bland utställarne vid denna exposition och äfven är med bland dem, som enskildt bidragit till densamma, så är det helt naturligt, att jag icke är någon principiel motståndare till densamma.

Jag är fullkomligt öfvertygad, att denna exposition kan för vissa industrigrenar äfvensom för vissa orter vara af intresse och ekonomiskt gagn, men en helt annan fråga är, om Riksdagen genom bifall till motionen skall gifva en förklaring, att denna utställning skall blifva och vara en *allmän svensk* exposition. Herrarne minnas väl, att när detta ärende förelåg i fjor, afslogs det af begge kamrarne. Nu anför statsutskottet, att det har tillkommit nya skäl, som föranledt utskottet att gå ifrån sin förra mening och nu tillstyrka den föreliggande motionen. De väsentliga omständigheterna reducera sig dock till en enda, den nemligen att några hundra industriidkare och landtbrukare hafva förklarat sig intresserade för expositionen. Men tänker man närmare på saken, så vet man allt för väl, att om några personer äro intresserade för en fråga, så är det ganska lätt att genom vänner och väns vänner få några flera med till att deltaga i densamma, i synnerhet när en korporation med så mäktiga krafter till sitt förfogande som exportföreningen sätter sin axel under hjulet.

Jag kan således icke tillskrifva detta lilla antal anmälda utställare synnerligen stort inflytande på frågan. Statsutskottet uppstälde i fjor en som mig synes fullt riktig regel, nemligen att, för att staten skulle bidraga till en exposition, skulle det finnas en allmän opinion förd ensamma inom landet.

Då stödde statsutskottet sitt afstyrkande på, att jernkontoret, Stockholms fabriksförening och hushållningssällskapen stodo dels afböjande och dels tveksamma. Då kan man fråga: har man nu några skäl att tro, att dessa myndigheter ändrat sig?

Jag tviflar på, att jernkontoret bytt om åsigt, ty det skäl, som det i fjor anförde, nemligen att de fleste jernstillverkarne stodo i en betryckt ställning och därför ej ville underkasta sig de stora kostnader, en exposition kräfde, eger fortfarande gällande kraft, då sedan dess prisen å jernindustriens alster snarare gått ned än upp. Hvad Stockholms fabriksförening angår, synes den ock stå på samma ståndpunkt som i fjor. Jag har sett i tidningarna, att den har haft ett sammanträde med anledning af den blifvande Pariserutställningen och vid detta sammanträde ansåg man, att det var bättre att samla sina

krakter till en exposition i Sverige än att splittra dem på expositioner utomlands, hvadan denna förening synes anse det bättre att täfla här än utomlands. Den tredje auktoriteten, som i fjor anfördes, var hushållningssällskapen. Af dem stodo då några rent afsläende och några mycket begrundande samt endast några få bifallande. Om jag icke misstager mig alltför mycket, har sedan dess till dem utgått en förfrågan, om de skulle vilja bidraga till Köpenhamnsutställningen, och jag tror mig kunna säga att, med undantag af ett par hushållningssällskap i södra Sverige, de öfriga nästan enhälligt afgifvit nekande svar. Deraf vill jag draga den slutsatsen, att stämningen hos dem är densamma som i fjor, och att således, så vidt af alla dessa auktoriteters hållning och uttalanden kan framgå, det icke föreligger någon allmän opinion bakom denna fråga. Samma skäl, som i fjor, äro således ännu gällande, och den allmänna ekonomiska ställningen har icke heller genomgått några så stora förändringar, att den bör locka till större extra utgifter, än som då ansågos lämpliga.

Sedan sista riksdagen har Kongl. Maj:t till den enskilda utställningskomitén gifvit 26,000 kronor, det vill säga 16,000 kronor direkt och 10,000 kronor af de 35,000, som Kongl. Maj:t välvilligt ställt till exportföreningens disposition; deremot vill jag ingenting invända, men hela frågan ställer sig mycket olika, om *Riksdagen* genom ett bidrag förklarar, att denna utställning är en svenska folkets angelägenhet. Det föranleder ovilkorligen, att en hel mängd institutioner anse sig skyldiga att der med stora kostnader utställa vissa föremål, hvarpå ett exempel är fiskerieställningen; många industriidkare, som i botten äro motvilliga och draga sig för utgifterna, skulle i detta fall anse sig skyldiga att bidraga för att värdigt representera landet, och dessutom uppstår en fara, som ingalunda undvikes genom det af statsutskottet bifogade villkor, att dessa 15,000 kronor skola ställas till den svenska utställningskomiténs förfogande, nemligen den att, om Riksdagen nu går in på detta anslag, framdeles möjligen kommer en efterräkning å deficit i utställningskostnaderna.

De af Kongl. Maj:t lemnade medlen grunda intet vidare anspråk, utan får komitén sedan sjelf svara för alla utgifter och kommer nog att vidtaga alla åtgärder för att få debet och kredit att gå i hop, men har Riksdagen skrifvit under, och en brist uppstår, så kan man förutse, att denna sedan kommer att krävas ut af Riksdagen, och denna kan knappast vägra att betala.

Jag kan således, oaktadt mitt personliga intresse för expositionen, icke se annat, än att de nya skälen äro synnerligen svaga och de gamla kvarstå i oförminskad kraft, och därför har jag för min del icke kunnat frångå den åsigt, jag förra året uttalade, utan, ehuru ensam reservant från denna kammare, yrkat afslag å de förevarande motionerna, hvilket yrkande jag äfven nu vidhåller.

Herr Th a m, W i l h e l m: Då Kongl. Maj:t vid sista riksdagen gjorde framställning om anslag för Sveriges deltagande i utställningen i Köpenhamn, blef denna framställning af statsutskottet afstyrkt på det skäl, att förslaget syntes sakna det underlag af ett allmänt och lifligt

Anslag för Sveriges deltagande i en utställning i Köpenhamn.
(Forts.)

Anslag för Sveriges deltagande i en utställning i Köpenhamn.
(Forts.)

intresse hos flertalet af våra industri- och jordbruksiddkare eller korporationer af sådana, hvarförutan, äfven med de rikligaste understöd från statens sida, det icke kan antagas, att vårt land skulle kunna framgångsrikt uppträda å utställningen. Vid frågans behandling inom kamrarne blef statsutskottets afstyrkande godkändt och Kongl. Maj:ts framställning afslagen. De skäl, som då talade för afslag, hafva fortfarande sin gällande kraft hos den siste ärade talaren, som på grund af dessa skäl reserverat sig mot utskottets beslut och nu yrkat afslag. Den ärade talaren ansåg det icke tillräckligt utredt, att utställningen verkligen var en nationel angelägenhet, och stödde denna sin åsigt, såvidt jag förstod honom rätt, derpå, att det i allmänhet saknades tillstyrkande från sådana korporationer som jernkontoret och dylikt. För min del anser jag dock det stora antal af något öfver 800 utställare, som anmält sig vid anmälningstidens utgång, hvilket antal skulle blifvit ännu större, om anmälningstiden varit längre, emedan nästan hvarje dag nya anmälningar ingå, hvilka dock måste tillbakavisas — jag anser, att detta stora antal utställare visar, att frågan verkligen blifvit en nationel angelägenhet, ty 800 är ett ganska aktingsvärdt antal, och jag tror mig veta, att dessa utställare finnas fördelade öfver nästan hela vårt land. Dertill kommer, att anmälningstiden för mejeriprodukter, kreatur och alster, tillhörande trädgårdsafdelningen, icke utlöper förr än den 1 april, hvarför man torde kunna motse ytterligare ett par hundra utställare. Om således siffran skulle komma att uppgå till 1,000, så synes mig verkligen utställningen hafva en nationel karakter. Det är ock nu icke längre fråga om, huruvida Sverige skall deltaga i utställningen eller icke, utan det är ett faktum, att Sverige kommer att deltaga, och vid sådant förhållande är det önskvärdt, att detta deltagande blir landet värdigt, och att de enskilda deltagarne icke blifva alltför mycket betungade.

Af utskottets anförande framgår, att af de enskilda utställarne är tecknad ett bidrag af 20,000 kronor, och detta utgör den minsta delen af utställarnes kostnader, ty deras, så att säga, enskilda utgifter, de som hvar och en för sig måste gälda, uppgå säkert till mångdubbelt detta belopp. Under sådana förhållanden tror jag det vore Riksdagen värdigt att bevilja det begärda anslaget. Beloppet är i och för sig icke synnerligen stort, men skall det gäldas af utställarne, kommer det dock att drabba mer eller mindre kämbart.

Den ärade talaren uttalade också en farhåga för efterräkningar. Jag kan naturligtvis icke garantera att utställningskomitén, i hvilken jag är ledamot, icke skall komma med några efterräkningar, men jag vet icke, hvad som hindrar Riksdagen att afslå begäran om nytt anslag, i händelse sådan begäran nästa år skulle framställas.

Jag behöfver icke orda om den nytta, som vårt land kan hafva af att deltaga i utställningen, ty den ärade talaren har sjelf framhållit, att många industrigrenar kunna hafva stor nytta deraf. Jag vill endast betona, att utställningen gäller icke blott Danmark och dess befolkning, utan denna utställning kommer att besökas af ett stort antal personer från Sverige och, såsom bekant, spelar Köpenhamn för en betydlig del af södra Sverige samma rol som Stock-

holm för mellersta Sverige deri, att många sydsvenskar resa till Köpenhamn för att förse sig med sina förnödenheter dels därför, att stadens belägenhet är för dem bekväm, och dels emedan de icke känna, hvilka produkter här i landet kunna åstadkommas. Jag tror, att för dessa sydsvenskar skall utställningen blifva af nytta därför, att de kunna få se, att de här i landet kunna erhålla hvad de behöfva. Äfven Norge kommer att deltaga i utställningen, och många norrmän att besöka densamma. I Norge hafva vi redan en ganska betydande marknad, och den bör genom utställningen kunna ökas, då norrmännen der blifva i tillfälle att taga kännedom om hvad vi kunna producera. På grund af hvad jag nu anfört får jag anhålla om bifall till utskottets förslag.

Anslag för Sveriges deltagande i en utställning i Köpenhamn.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Ehuru den sista Riksdagens protokoll visserligen icke därför innehåller något bevis, tillhörde jag emellertid då dem, som önskade framgång åt Kongl. Maj:ts framställning i ämnet. Jag kunde icke rätt väl fatta, att Sverige, som varit med om så många utställningar på andra håll, just skulle saknas på utställningen i Köpenhamn, och det oaktadt denna utställning tillika var en jordbruksutställning, och Sveriges främsta jordbrukande provins låg så nära Köpenhamn, för att icke tala om den starka affärsförbindelse, som eger rum mellan denna provins och Danmark. Jag har således i sjelfva saken haft den åsigt, att Köpenhamnsutställningen förtjenade att understödjas, men det kan ju icke hindra att, när Riksdagen en gång har afslagit en kongl. proposition om understöd för deltagande i utställningen i Köpenhamn, det måste fordras starka skäl och förändrade förhållanden, för att Riksdagen skall på grund af en enskild motion lemna bidrag till detta ändamål. Men efter mitt förmenande finnas verkligen sådana skäl. Man har här redan förut redogjort för den avslutning, som på enskild väg skett för deltagande i utställningen. Kongl. Maj:t har ock visat sitt intresse därför genom meddelande af anslag. Såväl derigenom som genom sin proposition till förra Riksdagen har Kongl. Maj:t visat, att han godkänt och gynnat Sveriges deltagande i utställningen. Men dertill kommer, enligt mitt förmenande, det förnämsta och viktigaste, skilnaden mellan framställningen i fjor och den i år, en skilnad, hvilken kan försona mig med att efter fjorårets afslag å Kongl. Maj:ts framställning likväl nu bifalla en framställning af enskild motionär. Det är, att förledet är gälde det, att Riksdagen skulle anslå ett betydligt belopp, 50,000 kronor, för Sveriges deltagande i Köpenhamnsutställningen. Med ett bifall till denna framställning hade följt, att en utställningskommission hade skolat tillsättas af Kongl. Maj:t, och att hela företaget hade blifvit ett offentligt företag, utgånget från Kongl. Maj:t med Riksdagens godkännande. I ett sådant företag må man gerna säga, att många utställare, som helst skulle hållit sig undan, hade ansett sig icke kunna undgå att deltaga, något som jag alltför gerna, i synnerhet med afseende på de tryckta tider, som nu äro för handen, vill medgifva icke skulle varit lämpligt. Men denna sak är nu borta, hela offentligheten är borta och det är blott ett enskildt företag, hvilket Kongl. Maj:t och Riksdagen understödjer. Den föregående

Anslag för Sveriges deltagande i en utställning i Köpenhamn.
(Forts.)

framställningen, som gjorde företaget till ett offentligt företag, medförde äfven otvifvelaktigt den förbindelsen för det allmänna att, om de anslagna medlen icke räckte till, lemna ytterligare understöd. En sådan framställning har kommit efter de flesta expositioner, emedan svårigheten att beräkna utgifterna är stor, och den har också nästan alltid hörsammats. Sådana framställningar hafva icke så särdeles ofta varit föremål för Riksdagens pröfning, men man har så mycket oftare tagit i anspråk medel, som stått till Kongl. Maj:ts särskilda förfogande. Något sådant kan här icke komma i fråga, ty, man må säga hvad man vill, men när Riksdagen endast anslår ett visst anslag till en enskild förening, som ombesörjer ett enskildt företag, så ligger deri icke den ringaste anledning för Riksdagen att betäcka möjligen blifvande brist, lika litet som för den mängd af likartade företag, för hvilka Riksdagen anslår ett begränsadt belopp, det finnes någon skyldighet för Riksdagen att ansvara för det ekonomiska resultatet. Här i har jag velat se det egentliga skälet för Riksdagen att icke nu vidhålla sitt förra året fattade beslut, utan modifiera detsamma i den riktningen, att ett begränsadt anslag, som icke rimligen kan öfverskridas, må af Riksdagen beviljas. Det är af detta skäl jag anhåller om bifall till statsutskottets förslag.

Friherre Klinckowström: Hvad som mest förvånat litet hvar är, att denna fråga kunnat vinna statsutskottets bifall, utan att hafva kommit från Kongl. Maj:t. Frågor, sådana som denna, bruka anses beroende här af och med skäl af statsutskottet afstyrkas, när de icke komma från Kongl. Maj:t. Dertill finnas ock många goda anledningar. Från Kongl. Maj:t kan icke en så beskaffad fråga, som denna, komma till Riksdagen utan att Kongl. Maj:t först inhemtat upplysningar från vederbörande embetsverk. I det skick, frågan nu är, hafva inga sådana upplysningar och utredningar kommit eller kunnat komma oss till del, och redan här i finner jag ett talande skäl för att afstyrka det föreliggande förslaget. Det synes af den utredning, som statsutskottet på pag. 44 i sitt betänkande aflemnat rörande de inkomster, som den så kallade exportkomitén har erhållit för sina särskilda och enskilda ändamål, att Kongl. Maj:t dertill äfven lemnat 16,000 kronor. Jag vill här icke inlåta mig på det formella af denna disposition af statsmedel, det är en sak, som torde tillkomma Riksdagens revisorer och konstitutionsutskottet. Men vi hafva litet hvar sett, att när förra året denna fråga var före här i Riksdagen, så blef den, på sätt herr Tamm också nyss i sin redogörelse framhållit, af flera myndigheter, som borde kunna förstå denna fråga, afstyrkt samt af Riksdagens båda kamrar afslagen, detta oaktadt frågan då kom ifrån Kongl. Maj:t. Det är visserligen sant, att summan då var betydligt större — då begärdes 50,000 kronor och nu är det endast fråga om 15,000 — men det är icke för summans storlek som jag yrkar afslag, utan därför, att de nämnda myndigheterna äfvensom statsutskottet och Riksdagen då ansågo, att det icke lönade mödan att på denna utställning kosta mycket penningar, i synnerhet stora utgifter för vederbörande industriidkare, för att exponera sina produkter och fabrikat under våra nuvarande för-

hållanden. Jag tror mig då redan hafva yttrat, hvad jag nu måste upprepa, att den bestående tulltaxan, hvarmed vi under frihandelns dagar hafva blifvit så lyckliggjorda i alla rigtningar, den har tjenat till att i mångt och mycket verkligen undergräfvat vår industri och våra näringar. Under andra förhållanden och om det kunde leda till industriens förkofran, då skulle jag gerna för min del äfven bidraga med statsmedel för att befordra det mål, som kan vinnas genom expositioner, men först i eget land och sedan i andra.

*Anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

Jag tror att, ehuru här omtalats ett stort antal svenska näringsidkare, som vilja exponera sina produkter och fabrikat, det likväl kommer att blifva en ganska snöplig exposition för Sverige, jemfördt med de länder, med hvilka vi skola täfva på expositionen, och då synes det mig bäst, att staten icke har gifvit något offentligt bidrag till densamma, utan att den får stå såsom en exposition af enskilda utan statens understöd.

Jag medgifver, att om vi kunde exponera styrelsen för föreningen mot lifsmedelstullar med sina förtroendeembetsmän i spetsen, hvilka med lif och nit motarbeta den nuvarande regeringens bemödanden att sprida lugn och enighet bland partierna inom landet och befordra skydd åt de svenska näringarna och det svenska arbetet, hvaråt jag hoppas att regeringen äfven egnar sina krafter, då skulle jag gerna vilja påkosta dessa 15,000 kronor, ty jag tror att utländingen skulle med förvåning taga ett dylikt expositionsföremål i betraktande. Jag yrkar afslag å utskottets förslag.

Friherre Barnekow: Då denna fråga vid sistlidne riksdag förelåg i form af en kongl. proposition; hade vid detta tillfälle Stockholms fabriksförening, jernkontorets fullmäktige äfvensom kommerskollegium afstyrkt densamma på den grund, som äfven utskottet då framhöll, att det allmänna intresset för denna sak icke var tillräckligt stort, och att man icke borde bifalla ett sådant förslag som detta, med mindre den allmänna opinionen var för detsamma. På denna grund afslogs frågan vid sistlidna års riksdag.

Nu föreligger åter samma fråga, ehuru i form af motioner från enskilde personer. Men, mine herrar, har icke i detta fall någon förändring inträffat sedan förra året? Jag vågar påstå, att en alldeles bestämd förändring i det afseendet skett. De skäl, som förra året gäfvo anledning till Riksdagens afslag på de framställda förslagen, äro nu totalt undanröjda. Man har sagt, att det icke finnes ett tillräckligt allmänt intresse för denna sak. Det har likväl visat sig, att ett sådant verkligen förefinnes, då man på enskild väg tillsatt en komité, som skulle hafva de förberedande arbetena om hand och anskaffa de medel, som erfordrades för att bestrida utgifterna, och då dessutom på enskild väg sammanskrapats 52,200 kronor. Utgifterna äro beräknade till 67,200 kronor, hvarför man nu begär, att Riksdagen skall fylla den brist på 15,000 kronor, som uppstår. Vidare har det visat sig, att 803 utställare redan anmält sig, och man har med anledning deraf anhållit, att det för Sverige afsedda området på utställningen måtte utvidgas.

Anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)

Den förste ärade talaren nämnde "den allmänna opinionen". Hvad menar man då, mine herrar, med den allmänna opinionen? Är det ett visst hundra- eller tusental personer, som representerar den allmänna opinionen?!

Af hvad jag nu sagt framgår, att denna fråga nu föreligger under helt andra förhållanden än förra gången. Skulle vi nu söka en ny anledning till afslag deruti, att förslaget förra gången hade formen af en kongl. proposition, men nu framstälts uti enskilda motioner? Icke heller kan väl såsom motiv för afslag åberopas det ekonomiska betrycket, att svenska Riksdagen med anledning deraf skulle blifva i beråd om anskaffande af dessa 15,000 kronor. Då skulle det vara det förhållande, att det är ett ortintresse, omfattadt af endast några få enskilda personer, som skulle utgöra anledningen till ett afslag. Hvad är det då, som vi skola utställa på den ifrågavarande expositionen? Jo, jordbruks- och industrialster. Jag vågar för min del icke uppträda såsom representant för industrialkarne, men jag ber att få göra mig till målsman för det svenska jordbruket. Jag skall be att få framhålla endast ett par af våra jordbruksartiklar. Det finnes i närvarande stund en artikel, som heter *smör*, en särdeles stor exportartikel. Vi veta alla, att det för närvarande råder en mycket stor konkurrens med Danmark om denna vara, hvilken kanske flere gånger gått under danskt märke i stället för under svenskt. Nu är tillfälle för oss att kunna på världsmarknaden bereda denna vara plats såsom svensk tillverkning och icke såsom dansk. Skola vi låta detta gå oss ur händerna?!

En annan artikel, som för Sveriges jordbruk spelar en stor rol, är vårt utsäde. Äfven på detta område hafva vi funnit farliga konkurrenter uti danskarne, och hvarför? Jo, emedan desse äro ett lifligt och vaket folk, som mer och mer söker tränga sig in på sina grannars marknad. Den tid är förbi, då jag kan sitta i lugn på min egendom och vänta på att köparen skall komma till mig. Deltager jag icke i den stora världsmarknaden, så köper ingen mina varor.

Hvad särskildt beträffar vårt utsäde af frö, är detta en för Sverige ofantligt viktig fråga. Äfven danskarne hafva omfattat detta, äfven de söka att på detta område uttränga oss från världsmarknaden. Skulle vi då hålla oss tillbaka och skall man säga: vi taga våra förråd från Danmark, ty Sverige är för oss okänt? Nu har man på enskild väg velat förebygga detta och man begär endast 15,000 kronor för att betäcka den möjligen uppkommande bristen vid den blifvande utställningen. Nu kan man säga, att i detta fall ortintresset spelar en stor rol och därför skulle man äfven kunna beskylla mig, ty jag är från en del af landet, som är mycket intresserad för denna sak, men, mine herrar, när våra varor komma ut på världsmarknaden, är det icke fråga om det är den enskilde eller om det är den svenska Riksdagen eller det allmänna, som tillkämpat sig detta. Der heter det icke: utställaren är från Skåne eller Norrland eller Småland, utan det heter: han är från Sverige. Skulle det då vara en särskild ort eller ett särskildt intresse, som skulle skaffa Sverige denna ära, så må det

vara honom väl unnadt. Skall Sverige en gång representeras på denna utställning, må detta ske på ett värdigt sätt.

Jag anhåller om bifall till utskottets förslag.

Grefve Barnekow: Jag är i väsentlig mån förekommen af de föregående talarne och särskildt af den, som sist hade ordet, men jag ber dock att få yttra några ord i denna viktiga fråga.

Jag hade verkligen föreställt mig, att någon tvekan rörande denna fråga numera icke skulle förefinnas, och jag hade icke trott att vi, i dessa tider af tryckta konjunkturer och försvarad afsättning, skulle hafva råd att försumma ett tillfälle, der någon möjlighet finnes för oss att utvidga vårt handelsområde. Man har sagt, att kostnaderna för sådana utställningar icke uppvägas af de fördelar de medföra. Jag vågar påstå, att om endast en eller annan näringsgren skulle af denna utställning skörda någon fördel, vore den lilla summa, som här begäres, icke förgäfvades utgifven. Jag vågar icke, och jag behöfver icke heller, yttra mig om de egentliga industrierna, men hvad vår jordbruksnäring beträffar, kan dess värdiga uppträdande på den ifrågavarande utställningen icke nog högt uppskattas. Danmark är vår största afnämare och förmedlare af vår afsättning utom landet. Skulle det då icke ligga någon vikt uppå, att just der visa hvad vårt jordbruk kan åstadkomma och för utländingen en gång göra våra jordbruksalster kända, sedan de länge nog afyttrats under dansk flagg. Också utvidgas alltjemt den temporära utställningen, den som omfattar mejeri- och ladugårdsprodukter samt trädgårdsalster, men då anmälningstiden för en del af dessa icke utgår förr än i medio af april, kan jag icke uppgifva antalet utställare. Jag ber blott att få påpeka att, då i herr Thams motion antalet utställare i denna afdelning uppgifves vara 20, hafva nu ensamt inom Jemtlands län anmält sig 20 utställare af mejeriprodukter, i Skåne hafva 29 godsegare anmält sig vilja deltaga i utställningen med grupper af afvelsdjur. Dessutom har, såsom förut är nämndt, svenska utsädesföreningen anordnat en storartad och dyrbar fröutställning, som helt säkert skall på utställningen i Köpenhamn häfda det anseende, den nyligen vunnit i Trondhjem, och inför utlandet bestå uti täflan med våra grannar och derigenom tillförsäkra oss en ökad afsättning af ett utaf jordbrukets viktigaste och dyrbaraste alster, nemligen utsädesspanmål. Vi hafva all anledning hoppas att på denna utställning få intaga en framstående plats. Men om vi, på grund af bristande understöd, skulle nödgas hålla oss tillbaka eller i allt fall icke förmå på ett värdigt och kraftigt sätt uppträda, skall anledningen dertill utan tvifvel sökas uti modlöshetens eller svaghetens misströstan om att kunna på detta fält uthärda en täflan med våra grannar, en uppfattning, som icke endast är orättvis, utan äfven för våra näringar skulle vara till största skada.

Jag ber vidare endast att få påpeka, att de motiv, som gälde för Riksdagens afslag i fjor, nu icke förefinnas. I fjor afslog man Sveriges officiella deltagande uti den ifrågavarande utställningen, emedan staten icke ville ikläda sig ansvaret för den händelse, att det anvisade beloppet icke skulle räcka till, och icke heller ville staten bära det mora-

*Anslag för
Sveriges del-
tagande i en
utställning i
Köpenhamn.
(Forts.)*

Anslag för Sveriges deltagande i en utställning i Köpenhamn.
(Forts.)

liska ansvaret för utställningens beskaffenhet och utseende. Nu deremot är anslaget afsedt att endast vara ett ringa understöd åt den enskilda företagsamheten. Derigenom förfaller också det andra motivet, som blifvit framhållet, nämligen den tvingande nödvändigheten för de industriidkare, som icke anse sig kunna och icke vilja deltaga i utställningen, att ändock emot sin vilja vara med.

Ej heller lär man nu mera kunna med fog påstå, att sympatierna för denna utställning äro svaga. Jag yrkar bifall till statsutskottets hemställan.

Herr Boström, Filip: Då så mycket redan blifvit ordadt i denna fråga, skall jag icke länge taga herrarnes tid i anspråk. Jag blef uppkallad af ett yttrande utaf friherre Klinckowström, som nämnde, att det varit praxis inom Riksdagen att afslå motioner om sådana anslag, som icke kommit från Kongl. Maj:t.

Ehuru jag i allmänhet gillar denna praxis, vill jag dock påpeka, att hvad denna fråga vidkommer, Kongl. Maj:t redan under 3 år pröfvat denna sak. Resultatet af dessa pröfningar har varit: 1:o) att Kongl. Maj:t förlidet är kom till Riksdagen med anhållan om statsanslag för detta ändamål, ehuru detta då afslogs, och 2:o) att Kongl. Maj:t funnit skäl vara för handen att af tillgängliga medel anslå åtskilliga belopp till befrämjande af sådana saker, som hafva samband med den nu förevarande utställningen.

Då ett lifligt intresse från många håll visat sig för deltagande uti ifrågavarande utställning, och då, såsom äfven den siste talaren vidrörde, mejerialstren och kreatursafdelningarna komma att blifva synnerligen rikhaltiga, tror jag skäl förefinnas att bifalla det framställda förslaget, hvilket jag för min del ber att få tillstyrka.

Herr Gahn: Då det under diskussionen framhållits, att fullmäktige i jernkontoret vid sistlidne riksdag afstyrkt statens deltagande i utställningen i Köpenhamn detta år, ber jag få nämna, att detta skedde på den grund, att man befarade, att under de dåvarande tryckta konjunkturerna för jernhandteringen man icke skulle kunna räkna på något synnerligt deltagande från jernverkens sida. Ett officiellt deltagande skulle dessutom tvinga åtskilliga verk att uppträda på utställningen, ehuru de dertill icke voro hågade. Det har likväl sedermera visat sig, att en del jernverksegare funnit skäl att deltaga uti expositionen, och således kan man icke säga annat än att fullmäktige mistogo sig i sin uppfattning om intresset för denna sak. Detta är ju lätt förklarligt, ty jernkontorets fullmäktige kunde ju icke känna till alla jernbruksidkares åsichter och tankar i denna fråga. Nu är det emellertid ett faktum, att ibland dessa några hundra industriidkare, som anmält sig till deltagande uti utställningen, är det en del jernbruksegare, som vilja exponera sina alster. Då denna exposition således icke får någon officiel karakter, utan det endast är fråga om understöd åt ett enskildt sällskap, som åvägabragt Sveriges deltagande uti den danska utställningen, så förfalla alla de skäl, som förliden riksdag kunde tala för ett afslag. Nu tala alla skäl för att förorda

ett understöd åt dessa personer, som satt sig i spetsen för att Sverige på ett värdigt sätt må deltaga i den blifvande utställningen.

Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Friherre Klinckowström: Det är med anledning af herr Boströms yttrande emot min förra framställning i denna fråga som jag nu begärt ordet. Han sade, att Kongl. Maj:t tvenne gånger yttrat sig i förevarande fråga, och han tager således för alldeles afgjort, att Kongl. Maj:t är för densamma. Han tyckes mig dock hafva försummat att noga läsa hvad som förekommer på pag. 42 i utskottets betänkande. Utskottet säger der: »Då motionärerna, sådant oakadt, nu framkommit med yrkande att Riksdagen måtte bevilja anslag för Sveriges deltagande uti ifrågavarande utställning, har detta berott på åtskilliga omständigheter, hvilka tillkommit, sedan frågan senast var föremål för Riksdagens behandling, och hvilka synas vara egnade att åstadkomma en annan uppfattning af frågan än den, som vid förra riksdagen gjorde sig gällande.»

Det är med anledning af dessa nya omständigheter som jag tror, att Riksdagen gerna skulle vilja höra hvad Kongl. Maj:t derom kan hafva att säga och derom hafva vi, officielt taget, icke fått något yttrande från Kongl. Maj:t.

Jag fortfar uti mitt yrkande på afslag å utskottets hemställan i förevarande punkt.

Sedan öfverläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr vice talmannen, enligt de derunder framställda yrkandena, propositioner, först på bifall till utskottets förevarande hemställan och sedan på afslag derå, samt förklarade sig finna den förra propositionen, som upprepades, vara med öfvervägande ja besvarad.

Friherre *Klinckowström* begärde votering, i anledning hvaraf uppsattes, justerades och anslogs en omröstningsproposition af följande lydelse:

Den, som bifaller 34 punkten i statsutskottets utlåtande n:o 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, afslås utskottets hemställan.

Omröstningen företogs, och vid dess slut befunnos rösterna hafva utfallit sålunda:

Ja—52;

Nej—33.

Anslag för Sveriges deltagande i en utställning i Köpenhamn.
(Forts.)

35 och 36 punkterna.

Biföllos.

37 punkten.

Mom. a.

Anslag till
nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade jernvägar.

Herr statsrådet friherre von Essen: Det är med ledsnad jag nödgas upptaga kammarens tid i denna fråga, då dagen är långt framskriden, och kammaren antagligen är trött af den öfverläggning, som på förmiddagen egt rum. Men frågan är af stor betydelse och i den nu upplästa klämman uti utskottets förslag förekommer ett yttradne, som jag måste anhålla att inför kammaren få bemöta.

Såsom kammarens ledamöter behagade finna, kan den nu föredragna punkten delas i tvenne punkter. Kongl. Maj:t har nemligen begärt å ena sidan ett anslag af 350,000 kronor till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik och å andra sidan att af detta belopp 150,000 skulle få användas till påbörjande af Malmö stations utvidgning. I det förstnämnda anslaget för de mindre byggnaderna har statsutskottet förslagit nedsättning af 50,000 kronor. Denna nedsättning innebär naturligtvis, att möjliga besparingar måste göras i afseende på en och annan af de föreslagna byggnaderna. Men om — hvilket är ganska antagligt — besparingar icke kunna göras till det nu afsedda beloppet, så blir naturligtvis endast följden den, att utförandet af en del af de föreslagna byggnaderna måste tills vidare uppskjutas, i hvilket fall allmänheten får underkasta sig att en del af de bekvämligheter, som eljest skulle vinnas, ännu låter vänta på sig. Och då utan någon synnerlig skada besparingar delvis kunna ske derigenom, att utförandet af en och annan byggnad uppskjutes, så vill jag icke derom nu yttra mig.

Större vigt eger deremot frågan om utvidgningen af Malmö station. Med afseende härpå har nu visserligen utskottet tillstyrkt det belopp af 150,000 kronor, som Kongl. Maj:t begärt. Men utskottet har dervid jemväl föreslagit denna klausul: "dock med vilkor att sistnämnda medel icke så användas, att uppförande af nytt stationshus och ny banhall deraf föranledes". Denna inskränkning skulle kunna tydas sålunda, att det derigenom blefve omöjligt för Kongl. Maj:t att låta fullborda utvidgningen af Malmö station på det sätt, som är afsedt, nemligen byggande af nytt stationshus och utvidgande af spårsystemet. Motiveringen i utskottets förslag grundar sig egentligen på den åsigten, att i detta afseende torde besparingar kunna ske, och att nytt förslag i ämnet borde för Riksdagen framläggas. Det kan för Kongl. Maj:t naturligtvis icke vara annat än önskvärdt att en sådan utredning måtte ske, och att följande Riksdag får tillfälle att pröfva, huru vida och i hvad mån inskränkning i utgifterna för dessa anläggningar kan göras utan att dervid göra det omöjligt för Kongl. Maj:t att träffa de öfverenskommelser, hvarpå hela frågan beror, nemligen med Malmö stad och styrelsen för Malmö—Billesholms jernväg. Som bekant torde

vara, går uppgörelsen med Malmö stad ut derpå, att staden lemnar sitt bifall dertill att trafikstyrelsen träffar öfverenskommelse med styrelsen för Malmö—Billesholms jernvägsaktiebolag om samtrafik å statsbangården på vilkor, som sistnämnda styrelse funne antagliga. Men nu är det mycket troligt, att Malmö—Billeholms-jernvägens styrelse icke kan finna en uppgörelse antaglig, enligt hvilken t. ex. spårsystemet för persontrafiken icke skulle erhålla fyra spår, såsom det varit ifrågasatt. Utskottet betvivlar å sin sida nödvändigheten häraf, åtminstone för den närmaste framtiden. Men ovisst torde vara, huru vida Malmö—Billesholms-jernvägen, som skall löpa in i Malmö station och der betjenas af statens jernvägspersonal, skall kunna underkasta sig den trängsel, som nödvändigt måste uppstå, om antalet inom banhallen befintliga spår fortfarande skall utgöra endast tre.

Må det tillåtas mig att något närmare redogöra för den nu föreslagna jernvägsanläggningen. Frågan är, till att börja med, af stor betydelse, ty den gäller den betydande summan af icke mindre än 900,000 kronor. Men det är också af stor vikt för trafiken, att denna utvidgning af Malmö station kommer till stånd, på samma gång som staten skulle, om denna plan fullföljdes, vinna högst betydliga fördelar. Skulle man *nu* icke kunna begagna sig af dessa fördelar, så afstänges möjligheten att ställa sig i förbindelse med den nämnda Billesholmsbanan äfvensom en annan tilltänkt jernväg, nemligen Tomelillabanan, hvilken lär vara på väg att snart blifva en verklighet.

Statsbanan i Malmö station går i riktning från öster till vester. På södra sidan om hufvudspåren är godsmagasinet beläget, och på samma sida ligger äfven stationshuset. Nu är det meningen att förflytta detta godsmagasin, som man måste passera, innan man kommer fram till personstationen, öfver på andra sidan samt utsträcka hela spårsystemet på samma sida, d. v. s. den norra, hvarjemte detta spårsystem skulle så inrättas, att man lätt kunde upplägga varor och göra omlastningar. Dessutom skall stationen ställas i förbindelse med hamnen, för hvilket ändamål måste af Malmö stad inköpas ett våghus, som ligger i vägen för godsmagasinet. Dessa anordningar äro praktiska och nödvändiga för den stora trafiken, ty såväl gods rörelsen som persontrafiken i Malmö hafva under de senare åren betydligt tilltagit och skola väsentligen ökas, när de båda enskilda banorna tillstöta.

Statsutskottet har nu emellertid ansett, att någon ny byggnad för persontrafiken icke är oundgängligen nödvändig, utan att behovet i detta afscende skulle kunna tillgodoses genom en tillbyggnad till det nu befintliga stationshuset och en motsvarande förlängning af den nuvarande banhallen. Dessa frågor om en ny personstation, ny banhall och ökad spårsystem böra visserligen underkastas en ny utredning, såsom utskottet också önskar. Men icke kan det vara lämpligt att härvid för Kongl. Maj:t afklippa möjligheten att föreslå kloka och praktiska anordningar, hvilket likväl skulle ske genom kammarens bifall till den bestämmelse utskottet fäst vid sitt tillstyrkande af Kongl. Maj:ts proposition i denna del. Det kan väl vara möjligt att sådana tillbyggnader, som utskottet förordat, skulle kunna göras, men att ut säga något bestämdt omdöme derom utan föregående utredning, torde

Anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade jernvägar.
(Forts.)

*Anslag till
nya byggnader och anläggningar
vid statens
trafikerade
jernvägar.*
(Forts.)

vara lika svårt för utskottet som för Kongl. Maj:t och trafiktjenstemännen. Det vore därför önskvärdt, att en ny utredning i denna sak kom till stånd, men att beslut fattades derom utan det af utskottet gjorda tillägget. Bland de fördelar, som staten skulle vinna, om den af Kongl. Maj:t nu framlagda plan fullföljdes, vill jag erinra derom, att Malmö stad skulle afstå 450,000 kvadratfot jord, hvilken efter låg beräkning uppskattats till 300,000 kronor, motsvarande en årlig ränta af 12,000 kronor. Minskningen å hyreskostnaderna för bostäder för åtskilliga trafiktjenstemän göres till icke mindre än 5,720 kronor, hvarjemte arbetskostnaden för vagnvexlingarna å bangården skulle inskränkas, hvarigenom ett vexlingslokomotiv inbesparades. Dessutom skulle Billesholmsbanan dels på sig öfvertaga en årlig arrendeafgift af 6,000 kronor, som staten eljest skulle betala Malmö stad för upplåten mark, dels ock lemna ett årligt tillskott af 12,000 kronor. Tillika är det troligt, att, om Malmö—Tomelilla-banan kommer till stånd, den skall likaledes erlägga ett årligt tillskott af 18,000 kronor, mot det att dessa båda jernvägar blifva betjenade vid statens bangård. Men då böra väl också dessa banor blifva betjenade på ett sätt, som tillfredsställer dem. Beloppet af de besparingar och vinster, som staten skulle göra, uppgå till omkring 53,000 kronor årligen. Derifrån må nu dragas de omkostnader, som staten måste vidkännas för att tillgodose banornas behof af ökad betjening äfvensom den summa af 15,000 kronor, som utgör den staden Malmö förbehållna ersättningen för våghusets flyttning.

Men sammanställer man det ena med det andra, skall i alla fall en stor fördel för staten enligt den nu framlagda planen vinnas, ehuru totalsumman uppgår ända till 900,000 kronor. Den största fördelen blir dock i alla fall den, att trafiken ändamålsenligt kan bedrivas, hvilket med hänsyn till den på detta håll allt mer ökade så väl gods- som personrörelsen icke kan ske, såsom Malmö station för närvarande är anlagd.

Skulle denna uppgörelse icke *nu* kunna på ett tillfredsställande sätt träffas med Malmö stad och Billesholmsbanans styrelse, då är det mycket antagligt, att nämnda jernvägsbolag blir egare af just den jord, som är afsedd till plats för det nya godsmagasinet norr om bangården, och som i och för sig är af största vigt för staten att ega, då derigenom direkt förbindelse med hamnen skulle vinnas.

Dessa omständigheter hafva gifvit mig anledning att framställa mina betänkligheter mot det af utskottet vid sitt tillstyrkande fogade vilkoret. Men skulle Riksdagen för öfrigt vilja vid anslagets beviljande fästa det vilkoret, att ny utredning i ämnet sker, så skall för visso en sådan tillstyrkas af Konungens rådgifvare.

Herr Beijer: Herr grefve och talman, mine herrar!

Den nu föreliggande frågan är af stor vigt så väl för staten som för Malmö stad, och för dess bedömande fordras fullständigare kännedom om lokal- och trafikförhållandena i Malmö samt en grundligare insigt rörande stationsanläggningar än man gerna kan förvänta sig af statsutskottets ledamöter. Men då jag nu tillror mig ega eu sådan

kännedom, enär jag i nära femtio års tid uppgjort alla planer till de för Malmö hamns utvidgning utförda storartade arbeten och under 32 år haft ledningen af statens jernvägsbyggnader och derunder utfört eller varit med om mer än 100 stationsanläggningar, så torde det icke synas vara förmätet å min sida, om jag, med stöd af denna min kännedom och sedan den föregående talaren noga redogjort för denna frågas ståndpunkt, tager mig friheten underkasta statsutskottets betänkande en närmare granskning.

Utskottet säger nemligen på 54:de sidan: "Genom hvad till statsrådsprotokollet blifvit i ämnet meddeladt har utskottet blifvit öfvertygadt om nödvändigheten af att jernvägsstationen i Malmö utvidgas samt att medel redan nu af Riksdagen anslås till påbörjande af de i och för utvidgningen erforderliga arbeten." Utskottet har således erkänt behöfvet och äfven medgifvit att utvidgningen bör ske snart. Men, fortsätter statsutskottet, »mot godkännande i allo af den plan, som trafikstyrelsen uppgjort till förändrade anordningar vid stationen, hyser utskottet deremot vissa betänkligheter. Dessa gälla i främsta rummet de delar af planen, som angå uppbyggande af ett nytt, för ankommande resande afsedt stationshus samt uppförande af en ny banhall. Utskottet håller nemligen före, att kostnaden för dessa båda byggnader, hvilken kostnad enligt trafikstyrelsens beräkning skulle uppgå till sammanlagt 514,000 kronor, är allt för hög i förhållande till den nytta, samma byggnader skulle komma att för statens jernvägstrafik medföra. För sin del antager utskottet, att persontrafikens ökade behof möjligen skulle kunna tillgodoses genom en tillbyggnad till det nu befintliga stationshuset och en motsvarande förlängning af den nuvarande banhallen. Af en dylik anordning skulle visserligen blifva en följd, att antalet inom banhallen befintliga spår, som, enligt hvad utskottet inhemtat, för närvarande utgör tre, icke skulle kunna, på sätt trafikstyrelsen önskat, ökas till fyra; men utskottet har icke kunnat finna, att en utvidgning af spårsystemet i detta hänseende oundgängligen af behöfvet påkallas, åtminstone för den närmaste framtiden.»

Det framgår här af, att utskottet icke tagit i noga öfvervägande den omständigheten, att Malmö station är en så kallad slutstation, hvilken fordrar, hvad spårsystemet beträffar, andra ordningar än de vid de så kallade genomgående stationerna, och att den på samma gång är belägen vid öfverfartsorten för den mängd af resande hvilka skola passera sundet (Öresund). Af trafikstyrelsens berättelse för år 1886 se vi, att persontrafiken i Malmö på stambanan för samma år uppgick till icke mindre än 417,000 passagerare. Malmö station är hvad persontrafiken beträffar den andra och hvad godstrafiken angår den tredje i ordningen af alla statens jernvägsstationer. Läger man nu till nämnda passagerareantal dem, som trafikera Billesholmsbanan, hvilkas antal jag icke har fått nöjaktig kännedom om, emedan största delen biljetter äro returbiljetter, hvilka säljas vid mellanstationerna utan att antecknas i Malmö men som likväl antages årligen uppgå till omkring 100 å 150,000 personer, då är man ju redan uppe till den höga siffran af mellan 5 å 600,000 trafikanter, hvilken siffra, när Tomelillabanan dessutom tillkommer, ytterligare ökas. Nu gör

*Anslag till
nya byggnader och anläggningar
vid statens
trafikerade
jernvägar.*
(Forts.)

*Anslag till
nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade järnvägar.*
(Forts.)

redan antalet 417,000 passagerare om året i medeltal per dag icke mindre än 1,140, och då medeltalet är så stort, har man många dagar under året att påräkna ett 2 å 3 till och med 4 gånger större passagerareantal. Stockholms centralstation hade visserligen samma år i medeltal 1,906 passagerare per dag, men denna station är en "genomgående" och icke någon ändstation i egentlig bemärkelse och har dessutom större utrymme än den i Malmö.

Utskottet har icke kunnat finna, att en utvidgning af spårsystemet för persontrafiken oundgängligen af behovet påkallas åtminstone för den närmaste framtiden. Men jag anser en sådan utvidgning som den föreslagna vara ett trängande behof, som snarast möjligt bör afhjelpas. Att trafiken hittills kunnat fortgå utan olycksfall, därför har man egentligen banbetjeningens oafslåtliga uppmärksamhet att tacka. Man kan väl föreställa sig, huru lätt olycksfall vid en sådan anordning af spårsystemet som den nuvarande kunna inträffa, der en mängd passagerare för att komma till ett afgående bantåg måste gå öfver det spår, hvarpå ett kommande tåg nästan samtidigt är att förvänta, och tränga sig fram på en plattform af endast några få fots bredd. En så olämplig och farlig anordning hvarken kan eller bör fortfarande få ega bestånd.

När nu Malmö stad erbjudit sig att — på de vilkor som den föregående talaren omnämnt — åt staten öfverlåta icke mindre än 450,000 kvadratfot dyrbara och värdefulla tomter, som äro fullständigt uppfyllda, så gör staden en stor uppoffring, som kommer staten till godo. Ty den därför begärda årliga ersättningen af 6,000 kronor har Malmö—Billeholms-banan åtagit sig att betala.

Värdet af dessa tomter har man beräknat till endast 300,000 kronor, hvilket icke skulle göra mer än 66 öre per kvadratfot. Att detta pris är mycket lågt, derom kunna herrarne genom en blick på den föreliggande kartan lätt öfvertyga sig. Ty en tomt, belägen så nära hamnen och järnvägen, måtte väl vara mera värd än 66 öre kvadratfoten. Och om staten skulle genom expropriation förvärfva sig detta område, blefve priset säkerligen mycket högre.

Utskottet har ansett att ökad utrymme för persontrafiken skulle kunna beredas med bibehållande af de nuvarande trenne spåren i banhallen och genom dennas förlängning samt genom en tillbyggnad af det nuvarande stationshuset. Men en sådan åtgärd skulle endast i högst ringa mån förbättra de nuvarande allmänt öfverklagade olägenheterna och icke förekomma faran för olycksfall. Och då nu upplyst blifvit, att Malmö station icke kan utvidgas, med mindre det dertill erforderliga området af staden öfverlåtes och då utrymmet äfven med tillkomsten af detta område icke är tillräckligt för anläggningen af tvenne sjelfständiga stationer, nemligen statens egen och den för Malmö—Billeholms-banan erforderliga, men väl för en gemensam station för båda dessa banor, så har Malmö stad ansett sig böra till staten öfverlåta det nödiga området under vilkor, att den för utvidgningen uppgjorda planen antages. Denna plan förutsätter ett nytt stationshus för ankommande passagerare samt en ny banhall med fyra spår och

tvenne plattformar samt en mellanplattform af 20 fots bredd, hvarigenom man undviker all öfvergång öfver spåren för passagerarne.

Malmö stad, som har stort intresse i Malmö—Billesholmsbanan, hvartill staden tecknat aktier för ett belopp af 500,000 kronor och enskilda personer inom samhället för ett belopp af öfver 400,000 kronor, måste i främsta rummet tillgodose denna bana, har således ingen annan utväg än att, om de erbjudna villkoren för öfverlåtelsen af området icke af staten antagas, då till Billesholmsbanan öfverlåta detsamma. Härigenom skulle visserligen Billesholmsbanan få ett tillräckligt stort utrymme för anläggandet af en egen efter denna banas rörelse lämpad station, men staten blefve för alla tider afstängd från utvidgningen af Malmö station och från möjligheten att derifrån anlägga direkta spår till hamnkajerna och till det ställe, der en blifvande ångfärja får sin tilläggsplats, utan att passera öfver Billesholmsbanans utanför liggande station.

Statsutskottet har här vid lag i synnerhet fäst sig vid de stora kostnader, som uppförandet af ett nytt stationshus och en ny banhall skulle komma att medtaga, hvilka äro beräknade till 514,000 kronor, deraf 200,000 kronor för ett nytt stationshus och 314,000 kronor för banhallen, och deri sökt göra besparingar.

Hvad stationshuset beträffar, så är detta föreslaget att uppföras i trenne våningar, hvaraf bottenvåningen är ämnad till trafiklokaler och de tvenne öfre våningarna till bostadslägenheter för afdelningsföreståndaren, stationsinspektoren med flera.

Enligt särskilda, af trafikstyrelsens arkitekt gjorda beräkningar belöper sig kostnaden för de tvenne öfvervåningarna till 92,000 kronor; således skulle stationshuset med uteslutande af dessa båda våningar komma att kosta 108,000 kronor. Då nu emellertid staten årligen i hushyresättning åt den personal, som skulle kunna inkvarteras i de båda öfvervåningarna, utbetalar en summa af 5,720 kronor, som motsvarar en ränta å 5 procent på ett kapital stort 114,400 kronor, så synes det tydligt och klart vara en ren vinst för staten och med klok hushållning förenligt, att uppföra dessa båda öfvervåningar, helst den fördel på samma gång vinnes, att tjänstepersonalen derigenom blefve som man säger mera till hands vid ofta förefallande behof.

Det ligger således i statens eget intresse att uppföra bostadslägenheterna, men icke i Malmö stads i annat afseende, än att byggnaden derigenom skulle få ett prydligare utseende.

Att såsom utskottet föreslagit vinna besparing i kostnaden för det nya stationshuset derigenom, att det i stället uppfördes i förlängning med det gamla stationshuset låter sig icke göra, ty då någon minskning i husets dimensioner icke kan göras utan med uppoffring af ändamålsenligheten, inverkar läget icke på kostnaden. Deremot skulle det af utskottet föreslagna läget lägga hinder i vägen för utförandet af den plan för spårsystemet, som Malmö stad gjort som vilkor för afståendet af tomtarna.

Hvad åter beträffar den täckta banhallen är kostnaden för densamma beräknad till 314,000 kronor, deri sjelfva taket ingår till ett belopp af 224,960 kronor. Detta är visserligen mycket dyrt, men sådana

*Anslag till
nya byggnader och anläggningar
vid statens
trafikerade
jernvägar.*
(Forts.)

*Anslag till
nya byggnader
och anläggningar
vid statens
trafikerade
jernvägar.*
(Forts.)

tak äro med nu brukligt konstruktionssätt, uppförda af jern och glas i allmänhet, och till följd af den stora spännvidden, hvilken här skulle komma att blifva 114 fot, särdeles kostsamma. Den största besparing, som här vid lag skulle kunna göras, vore att med uteslutande af sjelfva taket göra banhallen öppen och endast skydda plattformerna med provisoriska skärmtak, täckta med asfaltpapp, men för öfrigt lemna spåren, der den rörliga materielen har sin plats, helt och hållet utan skydd för väderlekens åverkan. Kostnaden för sådana skärmtak är beräknad till 24,600 kronor. Men jag hemställer till eder, mina herrar, huru vida en sådan, i många afseenden högst olämplig anordning, hvarigenom statens dyrbara rörelsemateriel skulle lida men, kan vara tillräddig eller ens bör få förekomma på en så vigtig station, som Malmö, den första utländingen möter. Och skulle än staten vilja utsätta sin rörelsemateriel för skada, så är det ovisst huru vida Malmö—Billesholmsbanan skulle finna sig deri hvad dess materiel beträffar. Jag är för min del öfvertygad om, att afsevärda besparingar kunna åstadkommas genom användandet af en enklare men fullt ändamålsenlig takkonstruktion öfver hela banhallen än den föreslagna, och att man derom kan få full visshet genom att utbjuda takets uppförande till allmän täflan.

Utskottet anför vidare: "äfven i afseende å andra delar af planen i fråga har utskottet trott sig finna, att en väsentlig nedsättning i den beräknade kostnaden vore möjlig; och vill utskottet i sådant hänseende framhålla, att det nya godsmagasinet borde kunna byggas för billigare pris än det af trafikstyrelsen beräknade, 155,000 kronor." Det är nog möjligt, att någon besparing härvid skulle kunna åstadkommas, men jag får fasta uppmärksamhet derpå, att det ifrågavarande magasinet är en stor byggnad, som man ansett böra göras solid, af sten och jern, som bör vara betäckt med ett tak, som ej får vara af eldfarlig beskaffenhet, samt att trävirke så litet som möjligt deri användes, då så stora massor af dyrbara och ofta lätt antändliga varor deri komme att inrymmas. Utskottet föreslår att "Riksdagen må för år 1889 anvisa: dels till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik 300,000 kronor, deraf till påbörjande af Malmö stations utvidgning 150,000 kronor, dock med vilkor att sistnämnda medel icke så användas, att uppförande af nytt stationshus och ny banhall deraf föranledes"; men med detta vilkor får icke staden hvad den begärt. Den får icke en så beskaffad banhall eller det utrymme, som trafiken erfordrar, och saken komme då att bero på en kommande Riksdags afgörande. På sådant vilkor kan hvarken kontrakt uppgöras med Malmö stad eller med Malmö—Billesholms jernväg. Jag hemställer till eder, mina herrar, huru vida det kan vara skäl att med uppoffring af ändamålsenligheten för vinnande af en besparing, möjligen af 100,000 högst 200,000 kronor, som man säger, skämman bort en så omfattande och fullständig plan som den ifrågavarande, hvartill Malmö stad vill lemna frikostiga bidrag. Då det emellertid är möjligt, att nedsättningar kunna göras i kostnaden för byggandet af de föreslagna stationshusen, och derom en utredning skulle kunna medhinnas till nästa riksdag, tager jag mig friheten att med stöd af det anförda hos herr grefven

och talmannen vördsammast anhålla om proposition om en förändrad lydelse af den föreliggande punkten a), så lydande, att Riksdagen må för år 1889 anvisa: a) *dels* till utförande af nya byggnader och anläggningar vid statens jernvägstrafik 300,000 kronor, deraf till påbörjande af Malmö stations utvidgning 150,000 kronor, under anhållan att Kongl. Maj:t täcktes anbefalla en utredning af den framlagda planen för nämnda utvidgning i syfte att utan rubbning i det föreslagna spårsystemet söka nedbringa de ifrågasatta betydliga kostnaderna för byggnaderna.

Anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade jernvägar.
(Forts.)

Utän ett sådant tillägg kan jag försäkra, att Malmö stad hvarken kan eller bör afstå från sina tomter, och då faller hela planen, och statens jernväg blir för alltid afstängd från en utväg till kunna på ett tillfredställande sätt ordna trafikförhållandena i Malmö. Frågan gäller ju en af statsbanornas viktigaste och mest inbringande stationer, som är, hvad persontrafiken beträffar, den andra i ordningen inom riket och, hvad godstrafiken angår, den tredje; det är endast Göteborg, som utom Stockholm i detta hänseende ligger öfver. Derjemte torde äfven beaktas, att den del af södra stambanan, som går igenom Skåne, har på de senare åren i ren behållning gifvit 5 à 6 procent å det derpå nedlagda kapitalet. Nu tyckes den föreslagna ombyggnaden vara en stor och mycket dyrbar sak, men mine herrar, huru många stationer har man icke i utlandet under de trettio sista åren, såsom de trafikerats, varit nödsakad att totalt ombygga eller högst betydligt utvidga? Detta är helt naturligt, ty man kan icke vid början af en jernvägsanläggning föreställa sig eller beräkna, hvilken utveckling förhållandena kunna taga. Då södra stambanan påbörjades, hade Malmö icke mer än 15,000 invånare, den har nu 46,000; i Lund har antalet under denna tid stigit från 6,000 till 15,000. Då man dertill tager i beräkning den rika, tätt befolkade slätten, som omgifver dessa städer, så behöfver man icke befara att minskning i trafiken skall ega rum; snarare kommer den att ökas. Vi behöfva endast gå öfver till Köpenhamn för att få ett exempel på, huru behöfvet af ökad utrymme på stationerna tillväxer med trafiken. Der byggdes, strax då den Seländska banan anlades, en fullständig station; för omkring 15 år sedan måste man ordna den nuvarande för en kostnad af 4 $\frac{1}{2}$ million. Nu är man beänkt på en ny plan, att helt och hållet taga bort denna och bygga en ny, hvartill kostnaden för alla dermed i sammanhang varande anläggningar antages komma att uppgå till 15 à 16 millioner. Sådana uppoffringar äro ju dock ett tvång, och det är den trafikerande allmänheten, som deraf har gagn; det borde man icke förbise. I Malmö skulle genom den nya anordningen också en fördel vinnas, deri att vägen mellan stationen och ångbåtarnes tilläggsplats skulle för ankommande passagerare förkortas med 400 fot, eller en fjerdedel. Detta är visserligen af mindre betydhet, men utgör ändock en bekvämlighet för den stora mängd passagerare, som till fots tillryggalägga denna väg, hvartill tiden är knappt tilltagen.

Åtskilligt vore att tillägga, men jag anser mig i anseende till den långt framskridna tiden böra inskränka mig till det anförda. Och jag hyser verkligen den tanken om statsutskottets ärade ledamöter, att

*Anslag till
nya byggnader och anläggningar
vid statens
trafikerade
jernvägar.
(Forts.)*

de, sedan upplysning vunnits om rätta förhållandet, icke skola stå fast vid det förslag, som de i denna fråga afgifvit.

Herr Schotte: Det kan ju synas i hög grad vanskligt för mig att efter den föregående ärade talaren uppträda för att yttra något i denna sak, men då jag är en af de tre ledamöterna från denna kammare, som på afdelningen inom utskottet haft sig den förberedande behandlingen af denna sak öfverlemnad, anser jag det såsom min skyldighet att med några ord redogöra för de skäl, som föranledt statsutskottets här föreliggande yttrande. Den siste ärade talarens yttrande tycktes nära nog gå derpå ut, att här föreligger valet mellan afslag å Kongl. Maj:ts förslag och bifall till detsamma; men förhållandet är ju alldeles icke så. Jag vill på intet sätt förminska betydelsen af det anbud Malmö stadsfullmäktige hafva gjort staten, ej heller föringra vigten af de skäl, som anförts för ett utvidgande af Malmö station; statsutskottet har ju kommit till precis samma åsigt, godkänner i hufvudsak förslaget om en utvidgning samt tillstyrker det af Kongl. Maj:t begärda anslaget af 150,000 kronor för att sätta Kongl. Maj:t i tillfälle att genast efter bifallet kunna träffa aftal med Malmö stadsfullmäktige i denna sak. I det fallet är Kongl. Maj:ts framställning helt och hållet af statsutskottet tillstyrkt; skilnaden är endast den, att utskottet yrkar, att bifall må ske med det vilkor att det icke nu genast företoges sådana anordningar, som föranleda hela den kostnad, till hvilken utvidgningen beräknas, nemligen omkring 900,000 kronor, en summa som föreföll utskottet ofantligt stor, då den endast är afsedd till ombyggnad af en station, låt vara en af de förnämsta och viktigaste i hela riket. Man blef då betänkt på att söka få summan nedbragt till mindre dimensioner, och då uppstod fråga, om icke i tvenne punkter förenklingar skulle kunna ske, nemligen i afseende på uppbyggande af ett nytt stationshus för 200,000 kronor och en ny banhall för 314,000. Hvad detta nya stationshus angår, så vill jag alldeles icke bestrida, att det kanske vore skäl i att äfven i denna punkt fullständigt bifalla Kongl. Maj:ts förslag, men, såsom herrarne torde veta, är Andra Kammaren mycket varsam i fråga om uppbyggande af bostadslägenheter för en embetsman af den ena eller andra klassen, i synnerhet då de föreslås i så stort omfång som här är fallet. Detta gjorde, att man ansåg sig kunna sätta i fråga, om icke för en mindre summa kunde vinnas samma ändamål, nemligen en utvidgning af stationshuset, och man tänkte på en tillbyggnad af det nuvarande, hvilket naturligtvis skulle kunna ske för en mindre kostnad, men å andra sidan komme man derigenom att beröfvas fördelen af att tjänstemännen vore bosatta på stationen. Kostnaden för uppbyggande af en banhall, 314,000 kronor, har för öfrigt synts så ofantligt hög, att man genast ryggade tillbaka, i synnerhet då man vet att våra jernvägar för närvarande lemna en mindre behållning än tillföre, hvilken omständighet ovilkorligen manar Riksdagen till sparsamhet, der sådan utan synnerlig olägenhet kan göras. Nu har den föregående talaren anmärkt, att man omöjligen kan nöja sig med tre spår. Jag får bekänna att jag ej tilltror mig att kunna vederlägga honom i denna sak, men jag vill åtmin-

stone fästa uppmärksamheten på, att det troligen kommer att visa sig en högst betydlig skilnad med afseende på trängseln vid Malmö station, sedan godsmagasin blifvit på andra håll uppförda, då denna trafik kan välja andra spår för att komma fram. Nu har man kunnat reda sig, oakadt gods- och persontrafiken måst gå in på samma område af stationen; flyttas godstrafiken, är det gifvet att svårigheterna komma att blifva betydligt mindre än nu, för att ordentligt betjena passage-rarne. Utskottet har derfor trott det möjligen vara tillräckligt att bibehålla endast tre spår framme vid hufvudstationen, då godstrafiken komme att draga sig åt ett helt annat håll. Men antaget att allt detta är ett misstag af utskottet, att verkligen alla skäl tala för uppförandet af detta nya stationshus samt att dessa fyra spår äro oundgängliga, så tror jag att det i alla fall ej vore någon risk vid att bifalla utskottets förslag. Utskottet har nemligen velat bifalla allt i sjelfva hufvudsaken, det har endast sagt, att man icke *genast* bör vidtaga sådana anordningar, som nödvändiggöra hela kostnadens utgående, utan man bör se till om icke tilläfvventyrs minskning i kostnaden kan ske. Derfor må *genast* allt uppgöras med Malmö stadsfullmäktige, men vidare åtgärder, som afse stationens utvidgning, endast vidtagas i den mån de icke medföra uppbyggandet af nytt stationshus och ny banhall. Utskottet anser sig hafva haft ett godt skäl för denna sin uppfattning, deri att trafikstyrelsen och Kongl. Maj:t sjelf sagt, att det icke är fråga om att *genast* göra allt detta, utan att endast börja arbetena under år 1889 och sedan vidare fortsätta desamma under 1890 och 1891. Derfor har utskottet velat säga liksom ett gif akt; vi vilja visserligen detta, men vi vilja äfven försöka spara och derfor icke strax genom ett beslut förhindra möjliga besparingar; vi våga icke kasta oss in i sådana utgifter på en gång; låt oss derfor nu göra hvad som är nödvändigt och låt Riksdagen sedan få veta, hvad kostnaden kommer att blifva. Jag ber äfven att få anmärka, att i utskottet icke saknats röster, som alldeles velat afslå hvad som blifvit begärtd; men detta är icke hvad jag tror vore lämpligt. Jag är med den föregående talaren ense deri, att Malmö station behöfver utvidgas och att Kongl. Maj:t så snart som möjligt bör träffa aftal med Malmö stadsfullmäktige på den grund, som i den kongl. propositionen blifvit framstald. Men jag anser, att denna uppgörelse alldeles icke hindras genom det förslag, som statsutskottet här framlagt. Mig synes därför, att Första Kammaren skulle kunna bifalla statsutskottets förslag, hvarigenom man icke på något sätt bunde en kommande Riksdag att gå in på alla de anslagsfordringar som nu förekommit, och det torde då vara till fullt utredt, huru långt kostnaderna kunna nedbringas. För att icke uppkalla ett starkare motstånd från den andra sidan, der man fordrar att mycket större besparingar skola iakttagas, tillåter jag mig fortfarande att anhålla om bifall till statsutskottets förslag, i hopp att frågan derigenom i alla fall skall lyckligen genomföras.

Anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade jernvägar.
(Forts.)

Herr vice talmannen: Då herr statsrådet och chefen för finansdepartementet, som i denna fråga fört regeringens talan, i synnerhet lagt vikt vid, att Riksdagen icke måtte afklippa möjligheten för Kongl.

*Anslag till
nya byggnader
och anläggningar
vid statens
trafikerade
jernvägar.*
(Forts.)

Maj:t att framkomma med ett ändamålsenligt förslag, skall jag bedja att i första rummet få fästa uppmärksamheten derpå, att något sådant verkligen icke ligger i utskottets betänkande. Först och främst förekommer på 55:te sidan af betänkandet: "För sin del antager utskottet, att persontrafikens ökade behof möjligen skulle kunna tillgodoses genom en tillbyggnad till det nu befintliga stationshuset och en motsvarande förlängning af den nuvarande banhallen." Det är således enligt utskottets åsigt endast en möjlighet, att de ifrågasatta förändringarne skulle låta sig göra. Men denna motivering innebär alldeles icke något hinder för Kongl. Maj:t att till en blifvande Riksdag säga: det låter sig icke göra.

Vidare ber jag att få erinra, att i utskottets hemställen förekommer icke något annat, än att de 150,000 kronor, som beviljas till påbörjande af Malmö stations utvidgning icke må få användas på det sätt, att uppförande af nytt stationshus och ny banhall deraf föranledes. Man må ju kunna säga, att den kan vara öfverflödig denna försigtighet, då sjelfva förslaget synes gå ut på, att alla andra arbeten än de, som hafva afseende på ett nytt stationshus och ny banhall, skola betalas med dessa 150,000 kronor, men statsutskottet, som hyste stor tvekan rörande nödvändigheten af att bygga nytt stationshus och ny banhall, önskade åtminstone försäkra sig om att icke med de belopp, som af Riksdagen beviljades, sådana åtgärder skulle vidtagas, att penningarne voro bortkastade, i fall icke nytt stationshus och ny banhall komme att byggas. Deri ligger enligt min tanke icke något hinder för Kongl. Maj:t att till en blifvande Riksdag återkomma med det gamla förslaget, till äfventyrs något modifieradt, der sådant kunnat ske.

Hvad nu herr Beijers förslag beträffar, har jag deremot ingenting annat att erinra, än att genom det tillägg, der förekommer, ett fjerde spår skulle komma att inledas på stationen, och dermed hade Riksdagen också gifvit på hand att en ny banhall skulle komma att byggas, men för framgången af ett dylikt förslag vågar jag icke ställa horoskopet. Det är just nybyggnaden af stationshuset och banhallen för en sammanräknad summa af 514,000 kronor, som statsutskottets största betänkligheter gälla. Man må icke förundra sig öfver, om statsutskottet drager sig något för att bifalla en så vidtomfattande och kostsam ombyggnad och i stället föreslår ett anstånd med beslutet, och något annat än ett anstånd bestrider jag, att det nuvarande förslaget innehåller. Det må vara komplikationen med Malmö—Billesholmsbanan, som gör ett sådant anstånd svårt att vinna, men i det fallet kan jag icke annat än säga, att, om de hafva så stort intresse uti att få gå in på statens station, så få de väl äfven finna sig i något dröjsmål för frågans afgörande. Jag yrkar bifall till utskottets hemställan.

Herr Beijer: Jag kan för min del icke dela de åsichter, som af de föregående talarne blifvit här uttalade. Jag hemställer till herrarne huru det kontrakt skall se ut, som skall upprättas mellan staten och Malmö stad och Billesholmsbanans styrelse, der vilkoren å den ene kontrahentens sida, nemligen statens, äro helt och hållet obestämda

eller åtminstone i hög grad sväfvande. Detta kontrakt måste vara till alla delar noga bestämdt och icke göras beroende på en kommande Riksdags beslut.

De 150,000 kronorna säger man skola vara för påbörjande af de föreslagna arbetena, men innan något arbete får påbörjas måste staten ega den mark, hvarå arbetet skall utföras, ty det är icke på det gamla stationsområdet utan på det område, som är afsedt att förvärfvas af Malmö stad, som detta arbete skulle utföras. Beviljande på sätt utskottet föreslagit af 150,000 kronor vore enligt min åsigt liktydigt med afslag. Frågan måste dessutom afgöras före juni månad detta år, ty vid denna tid tilländalöper aftalet emellan staten och Malmö—Billesholmsbanan om trafikerandet af nämnda bana.

Jag yrkar därför fortfarande bifall till det af mig framställda ändringsförslaget.

Herr statsrådet friherre von Essen: Herr greve och talman, mine herrar! I likhet med herr vice talmannen, som är ordförande på den afdelning, som behandlat denna fråga, förvånar det mig icke, att Riksdagen är mycket angelägen att noga pröfva denna fråga, då beloppet är så stort, och jag kan så mycket mindre förvåna mig deröfver, som jag var ordförande på samma afdelning, då den här föreliggande motiveringen antogs, hvilken jag således på intet vis kan motsätta mig; men vid formuleringen af sjelfva klämman hade jag icke tillfälle att närvara, emedan jag då genom kallelsen till Konungens rådsbord nödgades lemna min plats i utskottet. I likhet med herr vice talmannen och en annan ärad ledamot af kammaren anser äfven jag, att statsutskottets betänkande kan tolkas så, att detsamma icke lägger hinder i vägen för Kongl. Maj:t att ordna saken på lämpligt och tillfredsställande sätt, men dessa ärade ledamöter stå icke i Malmö och tolka betänkandet inför myndigheterna, så att detta blir för dem klart, utan dessa myndigheter kunna tolka det så, som herr Beijer och jag gjort, och derigeom skulle vi afstängas från möjligheten att ordna saken på det sätt Kongl. Maj:t föreslagit. Det önskvärda är således, att Kongl. Maj:t måtte ega frihet att efter ny och grundlig utredning och efter Riksdagens bepröfvande kunna utföra, hvad som finnes riktigt.

Då formuleringen således är otydlig och utan tvifvel skulle förhindra uppgörelse med Malmö stad, anser jag försigtigast att antaga en sådan formulering, som af herr Beijer är föreslagen.

Efter härmed slutad öfverläggning yttrade herr greven och talmannen, som återtagit ledningen af kammarens förhandlingar, att i afseende på förevarande punkt yrkats dels bifall till hvad utskottet deri hemställt, dels ock, af herr *Beijer*, att utskottets hemställan skulle bifallas med den ändring, att slutmeningen: "dock med vilkor att sistnämnda medel icke så användas, att uppförande af nytt stationshus och ny banhall deraf föranledes" utbyttes mot följande: "under anhållan att Kongl. Maj:t täcktes anbefalla en utredning af den framlagda planen för nämnda utvidgning i syfte att utan rubbning i det

Anslag till nya byggnader och anläggningar vid statens trafikerade jernvägar.
(Forts.)

föreslagna spårssystemet söka nedbringa de ifrågasatta betydliga kostnaderna för byggnaderna“.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på bifall till herr *Beijers* yrkande vara med öfvervägande ja besvarad.

Mom. b.

Bifölls.

Föredrogs å nyo och bifölls statsutskottets den 3 och 6 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 25, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anvisande af medel till odlingslånefonden m. m.

Föredrogs å nyo och företogs punktvis till afgörandelagutskottets den 29 sistlidne februari och den 6 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 26, i anledning af väckta motioner om ändring i lagen angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfångelse den 26 september 1884.

*Ifrågasatt
ändring af
grunderna
för deltagan-
de i kostna-
den för bygg-
nad och un-
derhåll af
tingshus och
häradsfån-
gelse.*

1 punkten.

Herr Ölander: Jag har aldrig fullt klart kunnat inse, huru en sådan lag som den af den 26 september 1884 angående skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus och häradsfångelse någonsin kunnat ifrågasättas och än mindre antagas. Hvad finnes det för rimlig grund för ett stadgande, hvarigenom byggnads- och underhållsskyldigheten af en för alla medlemmar i en kommun lika nödvändig byggnad ålägges fastighet för hela och öfriga beskattningsföremål endast för en fjerdedel af det derå åsatta fyrktalet? Ett dylikt stadgande kan omöjlig vara riktigt; det måste vara orättvist från hvilken synpunkt man än betraktar detsamma; ty om denna skyldighet verkligen är ett fastigheten rättvisligen vidhäftande onus, så är lagen oriktig, då den lägger en del af bördan på andras axlar; och om denna skyldighet är en skatt, som rättvisligen bör åligga alla, då är lagen också oriktig, emedan den endast tager ett steg i riktning mot det rätta och låter tre fjerdelar af den gamla orättvisan kvarstå. Mig synes, att ju längre en orätt egt rum, desto hastigare bör man söka att undanrödja den, och ju längre någon ensam burit en börda, som bör delas af en annan, desto angelägnare bör denna andra vara, att aflyfta den och öfvertaga sin andel deri. Han har ju i alla fall redan alltför länge njutit en otillbörlig fördel, på samma gång den förre lidit en motsvarande förlust, som aldrig torde blifva honom ersatt.

De meningsbrytningar, utskottet här omförmäler, och hvarur denna

1884 års lag skulle hafva såsom ett medlingsförslag uppstått, känner jag ju icke till, då jag den tiden icke var ledamot af Riksdagen, men det var väl de gamla striderna mellan landtbruket och industrien, och att landtbruket då blef mindre väl tillgodosedt, berodde väl derpå, att det då ännu var för svagt för att kunna göra sina anspråk fullt gällande och skaffa sig full rättvisa, men icke derpå att det afstod derifrån eller åtnöjde sig med det ringa mått deraf, som tillmättes det. Nu, fyra år efter denna lags antagande, komma jordbrukarne och begära att blifva befriade från de återstående tre fjerdedelarne. Nej, säger utskottet, frågan är alldeles för tidigt väckt och den föreslagna åtgärden af alltför genomgripande natur; men utskottet har ändock erkänt rigtigheten af de gjorda anspråken, det har medgifvit, att *åtskilliga skäl tala för en ytterligare utjemning af skyldigheten*, och det har slutligen tillagt, att *nutidens förhållanden icke föranleda till en sådan fördelning af skyldigheten, som i 1884 års lag stadgas. Nutidens förhållanden*, säger utskottet. Har icke utskottet dermed vederlagt sina egna skäl? Har icke utskottet, på samma gång det förklarar, att det ifrågasatta lagförslaget blifvit väckt för kort tid efter den genom 1884 års lag vidtagna lagändringen, likväl medgifvit, att rättsmedvetandet under denna korta tid undergått en sådan förändring, att det numera icke skulle åtnöja sig med den fördelning af skyldigheten, som det godkände 1884? Om utskottet sålunda verkligen erkänner, att denna lag af år 1884 icke stämmer öfverens med nuvarande förhållanden och icke motsvarar nutidens kraf på rättvisa, huru skall då allenast dess korta tillvaro kunna utgöra tillräckligt skäl för dess bibehållande? Skall en orättvis beskattning ovilkorligen ega bestånd någon viss tid, äfven sedan dess orättvisa blifvit insedd och densamma blifvit af rättsmedvetandet utdömd? Jag säger *orättvis beskattning*, och jag gör mig ej mödan att bevisa, det den verkligen är orättvis, då jag antager att ingen skall motsäga mig häri, samt dessutom lagutskottet sjelft tydligt uttalat en sådan uppfattning. I hvilket fall som helst lär ingen vilja bestrida, att den gamla förut varande fördelningen af den ifrågavarande skyldigheten var orättvis eller åtminstone blef det, sedan äfven innehafvare af andra näringar än landtbruket, lössläpta från städerna, der de förut varit bundna, utströmmade öfver landsbygden, delande med landtbrukaren alla fördelarne af dervarande samhällsinrättningar, hvilka landtbrukaren dock fortfarande fick ensam bekosta.

1884 års lag är blott en mildare form af denna orättvisa, endast ett steg, men ett alldeles för litet steg i rigtning mot utjemnandet af denna olika fördelning, hvilken aldrig borde funnits till och aldrig skulle hafva funnits till, om forna dagars lagstiftare någonsin kunnat förutse, att den jord, som då blott hade något värde för den, som odlade densamma, och af sådan anledning endast beboddes af jordbrukaren i en framtid skulle blifva ett hem äfven för andra näringars idkare.

Denna de gamla lagstiftarnes brist på förutseende har för landtbrukarne varit ödesdiger, och det är först under senare år, som åt-

*Ifrågasatt
ändring af
grunderna
för deltagan-
de i kostna-
den för
byggnad och
underhåll af
tingshus och
häradsfün-
gelse.*
(Forts.)

*Ifrågasatt
ändring af
grunderna
för deltagan-
de i kostna-
den för
byggnad och
underhåll af
tingshus och
häradsfän-
gelse.
(Forts.)*

gärder vidtagits för åstadkommande af ändringar i lagarne i enlighet med de förändrade förhållandena. Mig synes, att mera upplysta tider böra försona, hvad de föregående brutit, och att man icke bör tala om att blott stegvis och småningom framgå mot ett mål, som borde vara hunnet långt för detta.

Utskottet har i sitt utlåtande fält ett yttrande, som jag icke kan helt och hållet lemna oanmärkt. Sedan utskottet nemligen förklarar de omständigheter, som motionären anført såsom skäl för sin motion, vara otillräckliga för att redan nu företaga så genomgripande förändringar, som med förslaget afses, tillägger utskottet, *äfven om den närvarande tidpunkten i öfrigt kunde anses lämplig för en dylik åtgärd*. Det är icke svårt att förstå, hvad utskottet dermed afser. En tid, då jordbruket blifvit tillerkänt så stora fördelar genom de nyss antagna tullarne, kan icke vara lämplig att påyrka ytterligare förmåner för detsamma; men om jag icke bedrager mig, är det ingalunda meningen, att industrien heller skall blifva lottlös, utan torde äfven åt den vara afsedt ett liknande skydd. Vid sådant förhållande kan jag icke inse, att denna tid är mera olämplig än någon annan, om öfverhufvud *någon* tid kan anses olämplig för uppfyllande af rättvisans och det sunda rättsmedvetandets kraf.

På grund af hvad jag anført, ber jag att få yrka afslag å Utskottets hemställan och bifall till den af herrar Smedberg, A. P. Lind, A. Nilsson i Rinkaby, C. Persson i Stallarhult och P. Pehrson i Törneryd afgifna reservation.

Herr Sjöcrona: Jag tror mig tillmötesgå kammarens önskan, om jag icke inlåter mig på en mer uttömmande vederläggning af hvad den siste ärade talaren anført. Jag vill derför inskränka mig till att helt enkelt erinra honom och kammaren derom, att lagutskottet i sitt betänkande erkänt, att, om här vore fråga om att å nyo ordna sådana rättsförhållanden, som här äro i fråga, nemligen skyldigheten att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af tingshus m. m., så kunde det visserligen med skäl ifrågasättas, att denna skyldighet fördelades på annat sätt än genom 1884 års lag blifvit bestämdt. Men här föreligger en helt annan fråga, nemligen utjemning af de bördor, som sedan sekler tillbaka hvilat ensamt på jordbruket, och som man nu efter långa meningsbrytningar i någon mån öfverfört på andra beskattningsföremål. Jag tror att lagutskottet har alldeles rätt i sin uppfattning, att det så kort tid efter 1884 års lags antagande är alldeles för tidigt att nu komma med en begäran om ytterligare utjemning af dessa skyldigheter. Med anledning häraf, och då dessutom, såsom utskottet erinrat, förslag är afgifvet derom, att hela denna byggnads- och underhållsskyldighet skall öfvertagas af staten, och det icke torde dröja länge, innan detta förslag kommer under pröfning, tillåter jag mig att yrka bifall till lagutskottets betänkande.

Sedan öfverläggningen härmed förklarats slutad, yttrade herr greffen och talmannen, att i afseende på förevarande punkt yrkats dels

godkännande af hvad utskottet deri hemställt, dels ock, af herr *Ölander*, att kammaren, med afslag å utskottets hemställan, skulle antaga det förslag, som innefattades i den vid utlålandet fogade reservationen.

Sedermera gjordes propositioner enligt dessa båda yrkanden, och förklarades propositionen på godkännande af utskottets hemställan vara med öfvervägande ja besvarad.

2 punkten.

Godkändes.

Föredrogs å nyo och godkändes lagutskottets den 29 sistlidne februari och den 6 innevarande mars bordlagda utlåtande n:o 27, i anledning af väckt motion med förslag till lag angående hemmansklyfning och jordafsöndring.

Föredrogs å nyo och biföllos bankoutskottets den 3 och 6 i denna månad bordlagda memorial och utlåtande:

n:o 4, i fråga om afskrifning ur afdelningskontorets i Göteborg räkenskaper af åtskilliga fordringar; och

n:o 5, i anledning af väckt motion om anställande af undersökning huru vida jemte guld bör användas annan metall såsom värde-mätare.

Föredrogs å nyo bevillningsutskottets den 3 och 6 innevarande månad bordlagda memorial n:o 3, i anledning af kamrarnes skiljaktiga beslut rörande 2 punkten af utskottets betänkande n:o 2, angående vilkoren för tillverkning af bränvin.

Friherre Barnekow: Då Andra Kammaren bifallit den nu upplästa voteringspropositionen med den ändring, att efter ordet *motion* influtit: "i hvad densamma afser förhöjning af bränvinstillverknings-skatten", får jag anhålla om proposition på en sålunda förändrad lydelse af den nu föreliggande voteringspropositionen.

Efter härmed slutad öfverläggning blef den af utskottet föreslagna voteringspropositionen godkänd med den ändring, att uti nej-propositionen näst efter ordet "motion" tillades orden: "i hvad densamma afser förhöjning af bränvinstillverknings-skatten".

Herr grefven och talmannen tillkännagaf, att enligt öfverenskom-melse vid talmanskonferens omröstning jemlikt 65 § riksdagsordningen

komme att anställas vid kamrarnes sammanträden onsdagen den 14 innevarande mars.

Upplästes följande skrifvelse:

Till Riksdagens Första Kammare.

Då Riksdagen hedrat mig med uppdraget att vara fullmäktig i riksgäldskontoret, torde det icke vara lämpligt att jag derjemte bibehåller min plats såsom ledamot i statsutskottet, hvarföre jag anhåller, att kammaren måtte tillåta mig derifrån afgå.

Stockholm den 7 mars 1888.

Edv. Sederholm.

På gjord proposition beslöt kammaren befria herr Sederholm från uppdraget att vara ledamot i statsutskottet.

Ledighet från riksdagsgöromålen beviljades herr *Sanne* under tre veckor från den 14 innevarande månad samt herr *Carlborg* under tolf dagar från denna dag.

Justerades sju protokollsutdrag för detta sammanträde.

Som föredragningslistan blifvit genomgången, medgaf kammaren, på framställning af herr grefven och talmannen, att de utfärdade anslagen till sammanträdets fortsättande på eftermiddagen finge nedtagas.

Kammaren åtskildes kl. 3,56 e. m.

In fidem
A. von Krusenstjerna.
